

- *Üç ilin vergi rekortmeni Mali Müşavir*
- *Serbest Muhasebecilik tarihi karışıyor*
- *2003 Analitik bütçesi start aldı*
 - *Enflasyon Muhasebesi bankalara şeffaflık getirdi*
 - *Zarar açıklayan bankalar vergi ödeyecek*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Meslek Yasamız

1 989 yılından bu yana uygulanmakta olan Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunumuzun aksayan bazı yönleri değişiyor. İstanbul Milletvekili Masum Türker ve 100 milletvekilinin imzası ile hazırlanan Kanun teklifi TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi.

Kabul edilen teklif mesleğin niteliği ve işlevi ile örgütlenme yapısına ilişkin çeşitli düzenlemeleri içeriyor. Serbest Muhasebecilik kalkıyor, mevcut Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirliğe geçiş sınavına katılacaklar ve başarılı olanlar Mali Müşavir olacak. Lise ve dengi okullardan mezun olanlar TESMER bünyesinde eğitim görerek sınavlara girecekler.

Teklif Genel Kurul'da da kabul edildiği takdirde, Muhasebe Enstitüsü ve Türkiye Denetim Standartları Kurulu'da kurulacak.

TÜRMOB ve Odaların örgütlenme ve çalışma usullerine ilişkin yeni düzenlemelerde getiren kanun teklifi bu alanda yaşanan sorunların büyük bir bölümünü de çözücü nitelik taşıyor. Ayrıca mesleğimizi uygularken karşılaştığımız bazı sorunlara çözüm getiriliyor.

Mesleğimize yeni bir ufuk ve ivme kazandıracak olan bu kanun teklifinin TBMM Genel Kurulu'nda biran önce geçmesi için meslek camiası olarak el birliğiyle çalışmamız gerekiyor. Birlik ve bütünlüğümüzü koruyarak, Kanun teklifinin yasalaşması için çaba sarf ettiğimiz takdirde önümüzdeki dönemde bu amacımıza ulaşabileceğimize inanıyorum.

Ülke olarak son dönemde yaşadığımız gelişmeler ve oluşan siyasi belirsizlik beklentileri olumsuz yönde etkiliyor. Ekonomik gelişmelere bu süreç damgasını vuracak.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Üç ilin vergi rekortmeni

Mali Müşavir

2001 yılı gelir vergisi beyanlarına göre hesaplanan gelir vergisinde muhasebeci ve mali müşavirler önemli bir paya sahip oldu. Ayrıca üç ilin gelir vergisi rekortmeni de yeminli mali müşavirler oldu. Çok sayıda muhasebeci ve mali müşavirde illerinde vergi rekortmenleri listesinde yer aldı. Muhasebeci ve mali müşavirler hesaplanan gelir vergisinin 5,58'ine sahip olarak en yüksek vergi veren meslek grubu oldu.

Mükelleflerin defterlerini tutmak, müşavirlik hizmeti vermek ve denetim görevini ifa eden muhasebeci ve mali müşavirler bir çok meslek grubunu geride bırakarak hesaplanan vergilerde yüzde 5,58 seviyesine ulaştılar. Denizli ilinde **YMM A.Akif Ercan**, Urfa ilinde Urfa eski SMMM Oda Başkanımız **YMM Hasan Kirmiş** ve Karaman'da **YMM A. Kadir Aydın** illerinde gelir vergisi rekortmeni oldular. Çok sayıda muhasebeci ve mali müşavir ise iller bazında açıklanan gelir vergisinde ilk yüz listesinde yer aldı.

2001 yılı gelir vergisi beyanları matraha göre bir tasnife tutuldu-

ğunda, meslek grupları itibariyle muhasebeci ve mali müşavirler toplam matrahın yüzde 5,43'ünü gerçekleştirdiler. Bu meslek grubunu yüzde 4,56 ile Eczacılar, 4,20 ile Süpermarketler ve 4,15 ile Avukatlar takip etti.

792.235 olan gelir vergisi mükellefinden mali müşavir ve muhasebeciler 19.120 beyan ile mükelleflerin yüzde 2,41'ini oluşturdular. Mükelleflerin meslek grupları itibariyle dağılımına bakıldığında 58.574 bakkal ve süpermarket, 23.482 Lokanta ve 20.608 mobilya meslek grubunda faaliyet gösteren gelir vergisi mükellefi yer alıyor.

Yıllık gelir vergisi beyanlarına göre hesaplanan toplam 1.088 trilyonluk verginin yüzde 5,58'ini muhasebeci ve mali müşavirler beyan etti. Bu rakamda toplam tutar içindeki en büyük yüzdeyi oluşturuyor. Muhasebeci ve mali müşavirlerin hesaplanan vergi ortalaması 3.175.542 bin TL oldu. Meslek grupları itibariyle hesaplanan vergilerin ortalaması incelendiğinde 28.646.873 bin TL ile noterler ilk sırada yer aldı. Bu meslek grubunu 23.913.230 TL ile deterjan sanayi

imalatçıları takip etti. Ortalamalara göre hesaplanan vergide 372.764 bin TL. ile bina inşaat en alt sırada yer alırken bu grubu Deterjan Sanayi Ticareti ile uğraşanlar, ayakkabı, bakkaliye, süpermarket, deri imal edenler, lokantalar, konfeksiyon, inşaat malzemesi satanlar takip etti.

Gelir vergisi beyanlarına göre ödenmesi gereken vergiler incelendiğinde deterjan sanayi imalatçıları 20.458.771 bin TL. ile ortalamada ilk sırayı alırken deterjan sanayi ticareti ile uğraşanlar 301.684 bin TL. ile sıralamanın en altında yer aldılar.

792.335 kişilik gelir vergisi mükellefinin meslek grupları incelendiğinde en büyük mükellef grubu yüzde 7,39 ile bakkal ve süpermarketler oluştururken 2,96 ile lokanta, 2,60 mobilya ve dördüncü sırada da 2,41'lik yüzdesi ile mali müşavirler ve muhasebeciler yer aldı. Mükellef adedi olarak 4'üncü sırada yer alan muhasebeci ve mali müşavirler 3.769 trilyonluk matrahın 204 trilyonuna sahip olan meslek grubu olarak matrahın yüzde 5,43'ü ile ilk sırada yer aldı.

Serbest Muhasebecilik tarihe karışıyor

Istanbul Milletvekili Masum Türker ve TBMM’de grubu bulanan siyasi partilere mensup 100 milletvekilinin imzasıyla verilen 3568 Sayılı Yasada değişiklik yapılması hakkında Kanun Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu’nda görüşülerek kabul edildi.

25.5.2000 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulan ve Başkanlıkça Plan ve Bütçe Komisyonu’na havale edilen Kanun Teklifi, geçtiğimiz yıl Haziran ayında Komisyon’da görüşülmüştü. Komisyon bu görüşmesinde bir alt komisyon kurulmasına karar vermişti.

Alt komisyon, ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımlarıyla yaptığı toplantıda, konuyu Avrupa Birliği’nin

mevzuatı ile 3568 Sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1989 tarihinden bu yana yaşanan ekonomik gelişmeler çerçevesinde ayrıntılı bir şekilde değerlendirerek çalışmalarını tamamladı.

İstanbul Milletvekili Masum Türker, Afyon Milletvekili Sait Açıba, Kars Milletvekili Arslan Aydar, Bingöl Milletvekili Necati Yönder, İstanbul Milletvekili Nesrin Nas ve Sakarya Mil-

letvekili Cevat Ayhan’dan oluşan alt komisyon verdiği raporda;

✍ Mali müşavir olabilme şartları arasında yer alan hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte veya yüksekokullardan mezun olma yanında, diğer fakülte veya yüksekokullardan mezun olanlardan iktisat, işletme, maliye, vergi, muhasebe, denetim, bankacılık ve finansman konularında kredi toplamı 870 saatten fazla ders görmüş olanlarında, Kanunda belirtilen diğer şartları taşımaları halinde mali müşavir olabilmelerine imkan verilmesine,

✍ Avrupa Birliği’ne üyelik sürecide

dikkate alınarak ekonomik alanda çağın gelişmelerini takip edebilecek mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik mesleği oluşturulabilmesi amacıyla mali müşavirlik mesleğine giriş için öngörülen fakülte veya yüksekokullardan ön lisans düzeyinde diploma almış olanların TÜRMOB bünyesinde oluşturulacak Temel Eğitim ve Staj Merkezinde dört yıl süreyle 1500 saatten az olmamak üzere eğitim görmelerinin hükmüne bağlanmasına, bu Teklifin Kanunlaşmasından önce ticaret liselelerinden mezun olanların mali müşavir olabilmeye haklarını koruyan bir hükmün geçici bir düzenleme olarak metne eklenmesine,

✎ Mali Müşavirlik stajının başlangıcı olarak oda nezdinde dosya açtırılarak staja giriş sınavının kazanıldığı tarihin esas alınmasına, staj amacıyla mali müşavir veya yeminli mali müşavirin iş-

yerinde geçen hizmetlerden sayılan görevlerin kapsamının ayrıntılı bir şekilde belirlenmesine,

✎ Süresi içinde ödenmeyen üye aidatlarının ödenmesinin sağlanmasına yönelik esas ve usullerin tespit edilmesine,

✎ Odalarda ve Birlikteki seçimlerin demokratik

✎ Mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerin mesleklerinin yerine getirilmesi veya TÜRMOB ya da Oda organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında yapılacak Kanuni takibatın, Avukatların tabi oldukları esas ve usuller çerçevesinde yeniden belirlenmesine,

Yönelik olarak, 3568 sayılı Kanunda değişiklikler yapılması doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Alt komisyon raporu doğrultusunda 28 maddeden oluşan Kanun teklifi 27 Haziran 2002 tarihinde Komisyon'da görüşülerek kabul edildi. Komisyon bazı maddeleri çerçeve bir madde altında toplama-

esaslara uygun olarak sonuçlandırılması amacıyla genel kurulların toplantı süreleriyle seçimlere ilişkin esas ve usullerin ayrıntılı bir şekilde tespit edilmesine,

maya ve bazı maddeleride yeniden redakte edilmesine karar verdi. Komisyonun raporunu hazırlamasıyla birlikte Kanun teklifi TBMM Genel Kurul gündemine girecek.

2003 Analitik bütçesi start aldı

Genel bütçeye dahil daireler ile katma bütçeli idareler 2003 yılı bütçe tekliflerini, uygulamakta olan bütçe sınıflandırmasına paralel olarak yeni uygulamaya geçişe hazırlık bakımından analitik bütçe sınıflandırmasına göre de hazırlanıp sunulacak.

2003 yılında 6 pilot kuruluştaki uygulanan sistem 2003 yılı itibarıyla uygulamaya geçecek. Analitik bütçe sınıflandırma sisteminde devlet faaliyetleri kurumsal, fonksiyonel ve ekonomik olarak sınıflandırılıyor. Kurumsal sınıflandırmada bütçe sistemi içinde yer alan idari yapı temel alındı. Fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ise, devlet mali istatistik standartları benimsendi. Finansman tipi sınıflandırması, mali mevzuat gereği geliştirildi.

Kurumsal sınıflandırma

Kurumsal sınıflandırma, siyasi ve idari sorumluluğun belirlenmesini ve program sorumlularının tesbitini hedefliyor. Aynı Anayasal otoriteye tahsis edilen kaynakların aynı kodda yer alması benimsendi. Bağlı ve ilgili kuruluşlara verilen kaynaklar, kuruluşun bağlı bulunduğu kurum kodunda yer alacak.

Siyasi yada bürokratik olarak yönetim yetkisi kurumsal sınıflandırmanın temel kriteri kabul edildi.

Fonksiyonel sınıflandırma

Fonksiyonel sınıflandırmada devlet faaliyetlerinin türünü göstermek üzere tasarlandı Dört düzeyli ve altı haneli kod grubundan oluşuyor. Birinci düzey, devlet faaliyetlerini 10 ana fonksiyona ayırıyor. Ana fonksiyonlar ikinci düzeyde programlara bölünüyor. Üçüncü düzey kodlar ise nihai hizmetleri gösteriyor. Dördüncü düzey muhtemel ihtiyaçlar için boş bırakıldı.

Finansman tipi sınıflandırma

Genel devlet tanımına giren bütün kurumları kavramakta. Finansman tipi sınıflandırmada devirli ödeneklerde izlenebilecek. Harcamanın hangi kaynaklarla finanse edildiği saptanacak.

Ekonomik kodlar

Ekonomik sınıflandırma devlet faaliyetlerinin, milli ekonomi üzerindeki etkilerine göre gruplanmasıyla oluşturuldu. Devlet faaliyetlerinin, milli gelir ve piyasa ekonomisi üzerindeki etkilerinin ölçülmesi amaçlandı.

Altı haneli ve dört düzeyli kod grubundan oluşan ekonomik kodlama, bütçe politikalarının seçici bir şekilde uygulanmasının sağlanmasını amaçlıyor.

2003 bütçesi

Bütçe, tüm sınıflandırmalarda kullanılan kodların en detaylı düzeyinde hazırlanacak ve Maliye Bakanlığı ile kurumlar arasında yapılan bütçe görüşmelerinde de bu detaylarda çalışılacak.

Bütçe, gerek TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda gerekse Genel Kurul'da fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyinde oylanacak. Kabul edilen bütçe kurumsal sınıflandırmanın her dört düzeyini, fonksiyonel sınıflandırmanın üç düzeyini, finansman tipi sınıflandırmayı, ekonomik sınıflandırmanın ilk iki düzeyini içerecek şekilde kanunlaşacak ve uygulanacak.

Harcamaların gider kaydı da bütçenin hazırlanmasında olduğu gibi en ayrıntılı düzeyde izlenecek.

Yeni bütçe kodlaması, devletin mali istatistiklerinin daha düzenli, daha güvenli, daha tutarlı, analize ve ölçmeye elverişli şekilde tutulmasını hedefliyor.

Enflasyon Muhasebesi bankalara şeffaflık getirdi

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından açıklanan, 'banka sermayelerinin güçlendirilmesi programının' ilk aşaması tamamlandı. Programın, denetim ve değerlendirme aşaması tamamlanarak, ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri aşamasına geçildi. Bu süreçte tamamlandıktan sonra bankalara sermaye desteği sağlanacak.

Yirmi beş bankayı kapsayan denetim ve değerlendirme aşamasıyla, enflasyon muhasebesi uygulanarak açıklanan bilançolarda bankalar rekor zarar açıkladı. Yapılan denetim ve değerlendirmeler sonucunda 25 bankanın sermaye ihtiyacı 1.326 trilyon lira olarak tespit edildi. TMSF tarafından, bankalarla görüşmeler yapılmış, alınan önlemler ve 2002 yılındaki olumlu gelişmeler sonucunda, sermaye ihtiyacında 1.102 trilyon liralık azalma ortaya çıktığı açıklandı.

Enflasyon muhasebesi

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yayınlanan raporda, enflasyon muhasebesi uygulamasının bilançolara yansması şu şekilde olmuştur;

Program kapsamındaki 25 bankanın enflasyon muhasebesine konu kalemlerinin toplam aktif içerisindeki payı, düzeltme işleminden önce sadece yüzde 5'tir. Kaldı ki, enflasyon muhasebesi uygulanmasından sonra da, parasal olmayan kalemlerin toplam aktif içerisinde ağırlığı, yüzde 9,6 oranında gerçekleşmiştir. Enflasyon muhasebesi uygulaması, pasif kalemlerden sadece özkaynaklar üzerinde etkiye bulundu.

Enflasyon muhasebesi uygulamasının özkaynaklar üzerindeki etkisi şu şekilde özetlenebilir: Ödenmiş sermaye ve yedek akçelerin bu uygulamaya çerçevesinde düzeltilmesi netice-

sinde, sermaye yedeği ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu tutarların aynı zamanda parasal olarak geçmiş yıl ve dönem kar/zarar kalemlerine "zarar" olarak yansıtılması nedeniyle yapılan işlemin özkaynaklar üzerindeki net etkisi sıfır (0) olmaktadır.

İştirak, bağlı ortaklık ve sabit kıymetler gibi parasal olmayan aktiflerin enflasyona göre düzeltilmesinin, kar/zarar aracılığı ile geçmiş yıl ve dönem karına pozitif etkisi bulunmaktadır.

Bilanço kalemlerinin yanı sıra, gelir tablolarının enflasyon muhasebesi esas alınarak yeniden düzenlenmesi nedeniyle, dönem kar ve zararlarının doğru bir şekilde hesaplanması sağlanmıştır.

Bütün bu işlemler sonucunda, enflasyon muhasebesi uygulaması nedeniyle özkaynaklar 4.429 trilyon lira büyümüştür. Ancak, BDDK tarafın-

DENETİM VE DEĞERLENDİRME AŞAMASI ÖZET SONUÇLARI

	(Trilyon TL)	(Milyon \$) (*)
Toplam Sermaye İhtiyacı (I)	1.326	866
Bankaların Aldıkları Önlemler (II)	972	635
Nakit Sermaye Artışı	162	106
Sorunlu Kredilerin Tahsilatı Nedeniyle Daha Önce Ayrılmış Olan Karşılıkların Düzeltilmesi (Nakit)	738	482
-Grup Kredilerinden	468	306
-Diğer	270	176
Piyasa Riskindeki Değişime Bağlı Olarak Sermaye İhtiyacının Azalışı	72	47
2002 Yılı Olumlu Gelişmeleri (III)	130	85
Menkul Kıymetlerin Değerlemesi	130	85
Kalan Sermaye İhtiyacı (I-II-III)	224	146

(*) 21 Haziran 2002 tarihli TCMB döviz alış kuru kullanılmıştır.

TAKİPTEKİ KREDİLERİN DAĞILIMI (Brüt) (Trilyon TL)				
	Denetim Öncesi	% Pay	Denetim Sonrası	% Pay
III. Tahsil İmkamı Sınırlı	455	20	1.217	16
IV. Tahsili Şüpheli	728	31	4.126	52
V. Zarar	1.151	49	2.478	32
Toplam	2.334	100	7.821	100

dan yapılan değerlendirmeler çerçevesinde yapılan düzeltmelerin etkisiyle, bu fark 961 trilyon liraya düşürülmüştür.

Program kapsamındaki bankalar, enflasyon muhasebesi uygulaması ve kredilerin sağlıklı bir şekilde sınıflandırılması kapsamında yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, 2001 yıl sonu bilançolarında geçmiş yıllar ve cari döneme ilişkin olarak toplam 10,6 katrilyon lira tutarında zarar açıklamışlardır.

Söz konusu zararların, önemli bir kısmının bir defaya mahsus bir stok düzeltmesinden kaynaklandığı gözden uzak tutulmamalıdır. Bu zararların önceki yıl bilançoları ve enflasyon muhasebesi uygulamayan diğer bankaların bilançolarında yer alan kar/zarar rakamları ile karşılaştırılmaması gerekmektedir.

Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR)

Denetim ve değerlendirmeler sonucunda, enflasyonsuz bilançolarda 7.648 trilyon lira olan sermaye yeterliliğine esas özkaynaklar, enflasyon muhasebesi uygulandıktan ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, 480 trilyon lira artarak 8.128 trilyon liraya yükselmiştir.

Enflasyon muhasebesi uygulanmadan önce 7.445 trilyon lira olan ana sermaye, düzeltme işlemlerinden sonra 9.128 trilyon liraya yükselirken, katkı sermaye 2.473 trilyon liradan 1.739 trilyon liraya düşmüştür. Bu gelişmede, yeniden değerlendirme ve menkul kıymet değer artış fonlarındaki düşüş etkili olmuştur. Sermayeden indirilen değerler ise, bu çerçevede 489 trilyon lira artış göstermiştir.

Denetim ve değerlendirme sürecinde, düzeltme işlemlerinden önce 53.796 trilyon lira olan risk ağırlıklı varlıklar, 54.977 trilyon lira seviyesine yükselmiştir. Bu gelişmede, enflasyona endeksleme nedeni ile karlılığı olumlu yönde etkileyen iştirak ve sabit kıymetlerin risk ağırlıklı aktiflerin hesaplanmasında yüzde 100 risk ağırlığında dikkate alınması etkili olmuştur. Ayrıca, 2002 yılında uygulamaya geçilmesi düzenlenen piyasa riskine esas tutarın SYR hesabında dikkate alınmasına Program kapsamındaki bankalar için 2001 yılı sonu itibarıyla başlanması da risk ağırlıklı varlıkların artışında etkili olmuştur. Bütün bu gelişmeler sonucunda, Program kapsamındaki 25 banka için yüzde 14,2 olan sermaye yeterliliği rasyosu, yüzde 14,8'e yükselmiştir.

Enflasyon muhasebesi uygulamasıyla, sermaye yeterliliği rasyosu yüzde 8'in altında iken, sadece enflasyon muhasebesi uygulanmasının etkisiyle yüzde 8'in üzerine çıkan herhangi bir banka olmamış ve program kapsamındaki bankalar bilançolarında enflasyon muhasebesi nedeniyle yüksek miktarda zarar açıklamak zorunda kalmışlardır. Bu zararların ilgili bankaların önceki yıl bilançoları ve enflasyon muhasebesi uygulamayan diğer bankaların bilançolarında yer alan kar/zarar rakamları ile karşılaştırılması yanıltıcı olacaktır. Söz konusu zararların, önemli bir kısmının bir defaya mahsus bir stok düzeltmesinden kaynaklandığı BDDK tarafından ifade edildi.

TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek, "Bankalar şeffaflaştı mı?" başlıklı makalesinde bu durumu şöyle değerlendiriyor;

"Bir bankanın sermaye yeterlilik rasyosunun 8'in üstünde olması o bankanın sermaye ihtiyacı olmadığını göstermemektedir. Sektörde bankaların büyük çoğunluğu bu standart oranı aşmış olmasına rağmen sektör sermaye açısından yetersiz durumunu korumaktadır.

BDDK'nın açıklamasından sonra mali tablo enflasyonu yaşanmaktadır. (1) Bankalarının Türk Muhasebe Sistemine göre hazırladıkları ve Vergi Dairesine vermek zorunda oldukları mali tablolar. (2) Birinci Denetim kuruluşunun hazırladığı mali tablolar. (3) İkinci Denetim kuruluşunun hazırladığı Mali Tablolar. (4) BDDK'nın hazırladığı ve kamuya açıklanması istenen mali tablolar. (5) SPK'ya göre hazırlanan mali tablolar.

Bu mali tablolar arasında büyük farklar olması uygulanan yöntemlerin ve ilgililerin değerlendirmelerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

BDDK 31.12.2001 itibarıyla düzenlenen mali tabloların enflasyon muhasebesine göre düzeltilmesini öngörmüştür. Öngörülen enflasyon muhasebesi ile uluslararası muhasebe standartları arasında farklar olması varılan sonuçları farklılaştırdı. Oysa bankaların çoğu yıllardır mali tablolarını enflasyona göre endeksliyorlardı ve bağımsız denetim kuruluşları endekslenmiş mali tabloları da denetliyorlardı.

Yasal düzenleme bankalara, bankacılara ve denetçilere güven duyulmayan ortamda yapıldı. Birinci bağımsız denetçilere güvensizliğin sonucu, BDDK'nın görevlendirdiği ikinci bağımsız denetçiler devreye sokuldu. İki denetim sonucuna da güven duyulmadığı için iki denetim sonuçlarına itibar edilmeyerek BDDK ayrı inceleme ve değerlendirme yaptı. Oysa, çıkarılan yönetmeliklerde bağımsız denetçilerin çalışma yöntemleri ayrıntılı olarak saptanmıştı. Grup risklerinin nasıl inceleneceği, kredilerin %75'inin incelenmesi gerektiği gibi ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Bize göre BDDK'nın uluslararası

muhasabe standartlarından bazı noktalarda ayrılan enflasyon muhasebesi uygulaması sonucu belirlediği mali tabloların ilan edilmesi piyasaları karıştırmış, mevduat sahipleri ve bankaların küçük ortaklarında kuşklar yaratmıştır. Güvenirliği tartışmalı da olsa enflasyon muhasebesi uygulanarak konsolide bazda düzenlenen mali tablolar, sadece BDDK tarafından yapılacak değerlendirmelerde esas alınmalı ve kamu oyuna SPK'nın öngördüğü esaslara göre hazırlanan mali tablolar açıklanmalıydı.

Bu mali tabloların açıklanması iste-

nen şeffaflığı sağlamadığı gibi gereksiz kuşklara yol açmıştır.

Açıklanan mali tablolarla ortaya çıkan yüksek zararlar halka açık bankaların küçük hissedarlarının kar payı beklentilerinin bir başka bahara kaldığını göstermektedir.

Açıklanan mali tablolardaki zararların yüksekliği karşılıklar yönetmeliğinin abartılı bir sertlikte uygulanacağını göstermektedir. Bu yaklaşım reel sektörün bankalardan bekledikleri toleransın gösterilmesini engellemektedir.

Halk ve mevduat sahipleri bankalarına güven duymaya devam etmelidir. çünkü bankaların dünkü sağlamlığı ile bugünkü arasında hiçbir fark yok. Sadece değişik optikten bakılması sonucu ortaya farklı sanal görüntüler çıkmıştır.

BDDK yöneticilerinin ve çalışanlarının iyi niyetli çabalarına rağmen uygulanan yöntemler iyi seçilemediği, ülke gerçekleri yeterince dikkate alınmadığı ve çalışmalar kısa süreye sıkıştığı için bankaların şeffaflaşması ve yeniden yapılandırılabilmesi için istenen sonuçlara ulaşılamamıştır.

2001 ARALIK			
	Denetim Öncesi (Enflasyon Muhasebesiz)	Denetim Öncesi (Enflasyon Muhasebeli)	Denetim Sonrası (Enflasyon Muhasebeli)
I. ANA SERMAYE	7.445	12.623	9.128
- Ödenmiş Sermaye	5.248	5.248	5.248
- Yedek Akçeler	950	2.848	3.775
- Enflasyon Düzeltmesinden Oluşan Sermaye Yedeği	0	10.726	10.719
- Kar / Zarar	1.240	-5.967	-10.641
II. KATKI SERMAYE	2.473	2.451	1.739
- Genel Kredi Karşılığı	115	886	213
- Yeniden Değerleme Fonları	1047	64	492
- Sermaye Benzeri Kredi	3	8	8
- Menkul Değerler Değer Artış Fonu	1.121	1160	955
- Serbest Karşılık	187	333	71
III. KUŞAK SERMAYE	0	0	0
IV. ORANA ESAS SERMAYE(*)	9.890	14.579	10.858
V. SERMAYEDEN İNDİRİLEN DEĞERLER	2.242	2.851	2.731
VI. ÖZKAYNAKLAR (IV-V)	7.648	11.728	8.128
VII. RİSK AĞIRLIKLİ VARLIKLAR	53.796	54.999	54.977
- Risk ağırlığı 0 olanlar	0	0	0
- Risk ağırlığı %20 olanlar	6.260	4.112	3.737
- Risk ağırlığı %50 olanlar	6.722	6.390	6.028
- Risk ağırlığı %100 olanlar	34.288	37.971	37.308
- Piyasa riskine esas tutar	6.526	6.526	7.904
SERMAYE YETERLİLİĞİ ORANI (VI / VII)	14,2	21,3	14,8
KATKI SERMAYE / ANA SERMAYE	33,2	19,1	19,0
ANA SERMAYE / RİSK AĞIRLIKLİ AKTİFLER	13,8	23,3	16,6

Zarar açıklayan bankalar vergi ödeyecek

Uzun yıllardır kronik ve yüksek enflasyon altında yaşayan ülkemizde, enflasyonun işletmeler üzerindeki tahribatı banka bilançolarıyla bir kez daha gündeme geldi. Enflasyon muhasebesi uygulanarak açıklanan banka bilançolarında önemli miktarlarda zarar yer aldı. Vergi açısından enflasyon muhasebesinin kabul edilmemiş olmasından dolayı bankalar enflasyon muhasebesi uygulanmadan verilecek beyanlarla kar etmiş gözükerek vergi ödeyecekler. Sermaye Piyasası Kurulu ve Maliye Bakanlığı enflasyon muhasebesi uygulamasına 2003 yılı başında geçeceğini açıklamıştı. SPK bu konuda çalışmalarını tamamlayarak enflasyon muhasebesi tebliğini yayınladı. Ancak Maliye Ba-

kanlığında çalışmalar devam ediyor. BDDK ise 1 Temmuz 2002 tarihi itibarıyla enflasyon muhasebesine geçilmesini hedefledi. Bankaların gerçek mali durumlarının tespit edilmesi için, enflasyon muhasebesi uygulaması, 31 aralık 2001 tarihli mali tablolara yansıtılarak öne çekildi. BDDK enflasyon muhasebe-

sine göre düzenlenmiş mali tabloların vergiye esas olmasını istiyor.

TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek, "Enflasyon muhasebesi bankaları vergiden kurtarır mı?" başlıklı makalesinde enflasyon muhasebesi uygulamasının vergiye esas olma-

masının çelişkisini değerlendirdi. Özyürek, "Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Programı" çerçevesinde mali tabloları enflasyon muhasebesine göre yeniden düzenlenen ticari bankalar büyük zararlar açıkladı. Geçmiş yıllara ve 2001 yılına ilişkin olarak BDDK'nın belirlemelerine göre açıklanan zararların iki temel kaynağı var:

1) Enflasyon endekslemesi sonucu çıkan zararlar,

2) Ek karşılık ayrılması sonucu çıkan zararlar.

31.12.2001 tarihi itibarıyla kar eden bankalara BDDK'nın denetimi sonunda zarar ilan etmek zorunda kaldı.

Karlı bilançolarını devlet (BDDK) istediği için trilyonlarca lira zarar etmiş gibi ilan eden bankalar, bir yandan da vergi ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bu çelişkili durumu konunun uzmanı olmayanlara anlatmak kolay değil.

Enflasyon dikkate alındığında gerçekte zarar eden işletmeler, yürürlükteki vergi kanunlarına göre belirledikleri bilançolarını karlı kapatmak ve vergi ödemek zorunda kalmaktadırlar. Sanal olarak ortaya çıkan karlardan gerçek olarak vergi ödenince bir süre sonra işletme sermayesi erimekte ve işyerleri kapanmaktadır.

İş dünyasının temsilcileri TOBB, TUSİAD ve mali müşavirler camiasının temsilcisi TÜRMOB gibi örgütler yıllardır enflasyon muhasebesinin uygulanmasını bu nedenle istemektedirler.

Enflasyon muhasebesi sadece BDDK'nın çıkardığı yönetmeliklerde değil, vergi kanunlarında da yer alıyorsa, şimdi zarar açıklayan bankalar vergi

ödemek zorunda kalmayacaklardı.

Bankalar Birliği'nin Maliye Bakanlığı'na başvurarak BDDK'nın belirlemelerine göre 2001 yılında zarar açıklayan bankalardan vergi alınmamasını istediği yolunda haberler çıktı.

Vergi kanunlarında enflasyon muhasebesi uygulanmasına olanak tanıyan bir düzenleme yapılırsa, bankalar 2001 yılı için vergi ödemekten kurtulabilirler. Ancak yürürlükteki yasal hükümlere göre enflasyon muhasebesi uygulanması sonucu doğan zararları v e r g i a ç ı -

sından dikkate almakta zorluk var.

Maliye'nin enflasyon muhasebesine geçişteki kararsızlığının devam etmesi durumunda, başta bankalar olmak üzere tüm finans sektörünü olumsuz etkileyen Vergi Usul Kanunu'nun 279. maddesinin kaldırılması ve eskiye dönülmesi de düşünülebilir. Vergi Usul Kanunu'nun mevcut 279. maddesine göre, aktiflerinde menkul kıymet bulunan işletmeler bu kıymetleri 31 Aralık tarihinde borsa rayıcı ile borsada rayıcı yoksa işleyen gelirlerini hesaplamak suretiyle yeniden değerlendiriyorlar. Böylece işletmeler, henüz tahakkuk etmemiş menkul kıymet gelirlerinin vergisini ödemek zorunda kalıyorlar.

Aktiflerinde iç borçlanma senetleri bulunan bankalar ve diğer finans kurumlarının içinde bulundukları kriz de göz önünde tutularak Vergi Usul Kanunu'nun belirttiğimiz bu hükmünün kaldırılması ve eskiye dönülmesi yerinde olur. Kaldı ki mevcut enflasyonist ortamda elde edilen faiz gelirlerinin de büyük oranda nominal gelir olduğu, reel anlamda bir gelirden bahsedilemeyeceği de ortada.

Bankacılık sektörü sarsıldı

Ekonomik kriz bankacılık sektörünü adeta sarstı. Kriz öncesi dönemde 81 olan banka sayısı 57'ye geriledi. Pamukbank'ında TMSF'na devredilmesiyle birlikte özel sermayeli ticari banka sayısı 20'ye düştü. Kamusal sermayeli ticari banka sayısı 3'e, TMSF'de bulunan banka sayısı 5'e düşerken, Türkiye'de kurulmuş yabancı banka sayısı 4'e yükseldi. Türkiye'de şube açan yabancı banka sayısı da 11'e ulaştı. Türkiye'de 14 tane kalkınma ve yatırım bankası bulunuyor.

Ekonomik krizin etkisiyle bankaların personel ve şube sayısı da önemli oranda azaldı. 2000 yılı başından bu yana şube sayısı 7 bin 639'dan, 6 bin 310'a geriledi.

Pamukbank

Türk bankacılık sektörünün 7 nci büyük bankası olan Pamukbank, bankacılık sektörünün toplam aktiflerinin yüzde 5,5'ine, kredilerinin yüzde 12,7'sine, mevduatın ise yüzde 6,2'sine sahipti. Yapılan denetimler

sonrasında, Bankanın toplam aktifleri Aralık 2001 itibarıyla 6.273 trilyon lira olarak hesaplanmıştı. 5.478 trilyon lira olan kredi portföyünün 4.214 trilyon liralık kısmı denetim sonucu takibe alınarak, reeskontları (biriken ödenmemiş faiz bakiyesi) iptal edilmiş ve kalan tutar için karşılık ayrılmıştı.

Yapılan incelemeler sonucu, tahsil olasılığı çok düşük olan kredilerin anapara ve faiz tahsilatlarının gerçekleştirilememesi ve bu kredilere reeskont uygulanarak gelir yaratılması nedeniyle, Bankanın büyük miktarlarda zarar ettiği ve bu zararın zaman içinde büyüdüğü tespit edildi.

Yukarıdaki verilerden anlaşılabacağı üzere, Bankanın özkaynakları tamamen erimiş, özkaynakların negatife dönüşmesi; zararın mevduata yansımaya ve kaynak ihtiyacının oldukça yüksek boyutlara erişmesine yol açmıştır. Bankanın sermaye yeterliliği hesaplamasında, Fiskobirlik'ten olan alacağı ile ilgili olarak hukuki

ihtilaf henüz çözülmediğinden herhangi bir düzeltme işlemi yapılmadı.

18.06.2002 tarihi itibarıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen Pamukbank'ın kısa sürede satışının gerçekleştirilmesi için çalışmalara başlandı.

Fon bünyesindeki bankalar

TBB verilerine göre, 1 Ocak 2000 tarihinde TMSF kapsamında bulunan Egebank, Eskişehir Bankası, Interbank, Sümerbank, Bank Ekspres, Türk Ticaret Bankası, Yaşarbank, Yurtbank'a, 27 Ekim 2000'de Bank Kapital, 6 Aralık 2000'de Demirbank, 28 Şubat 2001'de Ulusal Bank, 13 Mart 2001'de İktisat Bankası, 9 Temmuz 2001'de Sitebank, Milli Aydın Bankası (Tarişbank), Bayındırbank, Kentbank, EGS Bank, 30 Kasım 2001'de de Toprakbank eklendi.

Egebank, Yurtbank, Yaşarbank, Bank Kapital, Ulusal Bank, sümerbank çatısı altında, Interbank, Esbank da Etibank bünyesi içinde birleştirildi. Fon bünyesinde olan, Kentbank, Etibank, EGS Bank, İktisat Bank'ın bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırıldı ve tasfiye sürecine girildi. Daha sonra Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun (BDDK) kararı doğrultusunda, Kentbank, Etibank, İktisat Bankası, EGS Bank Bayındırbank bünyesinde devren birleştirildi.

Fon bünyesinde bulunan ve hukuki süreci devam eden Türk Ticaret Bankası dikkate alındığında, TMSF kapsamında, Bayındırbank, Tarişbank, Toprakbank, Türk Ticaret Bankası, Pamukbank olmak üzere 5 banka bulunuyor.

Bankanın Aralık 2001 itibarıyla temel göstergeleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

	(Trilyon TL)
Toplam Aktifler	6.273
Krediler	1.264
Takipteki Alacaklar	1.224
Ayrılan Karşılıklar	349
Takipteki Alacaklar (net)	874
Mevduat	7.429
Özkaynaklar	-2.288
Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (%)	-46,2
%8'e ulaşmak için Kaynak İhtiyacı	2.963

Siyasetin gölgesindeki ekonomi

Türkiye ekonomisi uzun bir süredir siyasetin gölgesinde yaşıyor. Başbakan Ecevit'in hastalığı ile başlayan belirsizlik ortamı, ekonomideki olumlu gelişme ve beklentileri ikinci plana itti. AB tartışmaları ile birlikte ekonomideki olası çıkış trendi yerini temkinli bir bekleyişe bıraktı.

2002 yılının ilk çeyreğine ilişkin olarak ortaya çıkan tablo şöyle;

Sanayi üretimi; İlk üç ayın ortalaması, geçen yılın ilk üç aylık dönemine göre yüzde 3.5'lik artış göstermektedir. Ancak, rakamlar mevsimlik etkilerden arındırılıp, 2001 yılının son üç ayına oranlandığı zaman yüzde 11.8'lik bir artış görülmektedir. Ayrıca, bu yılın ilk 4 aylık ortalaması ile geçen yılın aynı dönemi karşılaştırıldığında, toplam sanayi üretimi yüzde 6.1 oranında artmıştır.

Kapasite kullanım oranı; 2002'nin ilk dört ayında, 2001'in aynı dönemine göre yüzde 5.4 artmıştır.

Merkez Bankası İktisadi Yönelim anketi, DİE İmalat Sanayii Aylık Eğilim Anketi, Öncü Ekonomik Göstergeler Analizi, Da-

hilde ve İthalde alınan KDV tahsilatı gibi göstergeler de gelişmeye ilişkin olumlu sinyaller vermektedir. Ayrıca, otomotiv ve beyaz eşya sektörlerinde, ağırlıklı olarak dış talep kaynaklı olmak üzere ilk üç ayda sırasıyla yüzde 6 ve yüzde 40 oranında üretim artışı olmuştur. Bunun yanı sıra, ilk dört ayda açılan firma sayısı, kapanının üzerinde olmuş ve açılan firma sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 30 artmıştır.

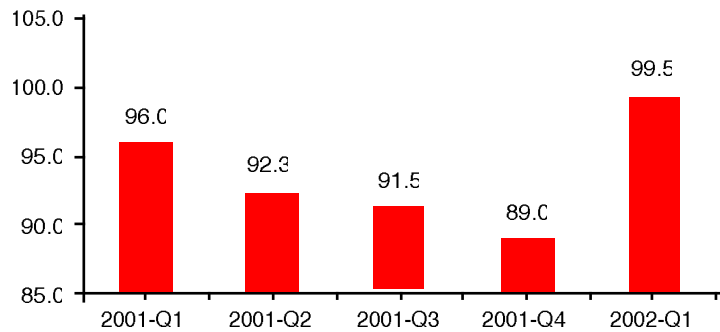
DİE Turizm İstatistikleri'ne bakıldığında ülkemize giriş yapan yabancı ziyaretçilerin sayısında 2002'nin ilk dört ayında yüzde 2.7'lik artış görülmüştür. Ayrıca,

ödemeler dengesinin ilk üç aylık döneminde Turizm Gelirleri geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 20 artmıştır.

Sonuç olarak yılın ilk üç aylık döneminde ekonomide gerileme sürecinin önemli ölçüde yavaşlayacağı beklenmektedir. Sanayi üretiminde Mart ayında yaşanan hızlı artışın Nisan ayında da devam etmesi ve endeks değerlerinin ekonominin yüzde 7,4 oranında büyüme kaydettiği 2000 yılının aynı aylarındaki değerlerinin üzerine çıkması, Nisan ayından itibaren ekonomide üretim açısından canlanmanın başladığı beklentisini oluşturmaktadır. İç talep canlanmasına ilişkin be-

Aylık Sanayi Üretim Endeksi

(Mevsimsel düzeltilmiş, 1987=100, Toplam Sanayi-Üç Aylık Ortalamalar)

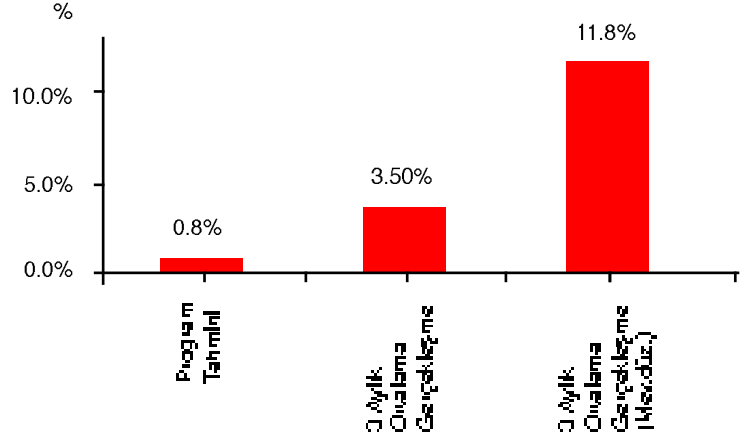
lirsizlikler devam etmekle birlikte, sanayi üretimindeki söz konusu olumlu gelişmelerin iç talebi canlandırıcı bir etki yaratması beklenebilir. TCMB İktisadi Yönelim anketi Nisan ayı sonuçlarına göre özel sektör istihdam eğiliminin gerek son üç ay trendinin, gerekse gelecek üç ay beklentisinin artış yönünde olması bu düşüncüyü desteklemektedir.

Para piyasalarına ilişkin göstergelere baktığımızda, Merkez Bankası'nın satış yönlü döviz piyasası müdahalelerinin azaldığını, Nisan ayından itibaren rezerv biriktirme amaçlı döviz alım ihaleleri gerçekleştiriliyor.

Döviz tevdiat hesaplarının toplam mevduat içindeki payı irdelendiğinde dolarizasyon eğiliminin Mayıs ayı itibarıyla durduğu ancak belirsizlik ortamında tekrar tırmanışa geçtiği görülüyor.

Faiz oranlarındaki gerileme eğilimi siyasi belirsizlik atmosferi

2002 ilk Çeyrek Sanayi Üretimi Büyümesi

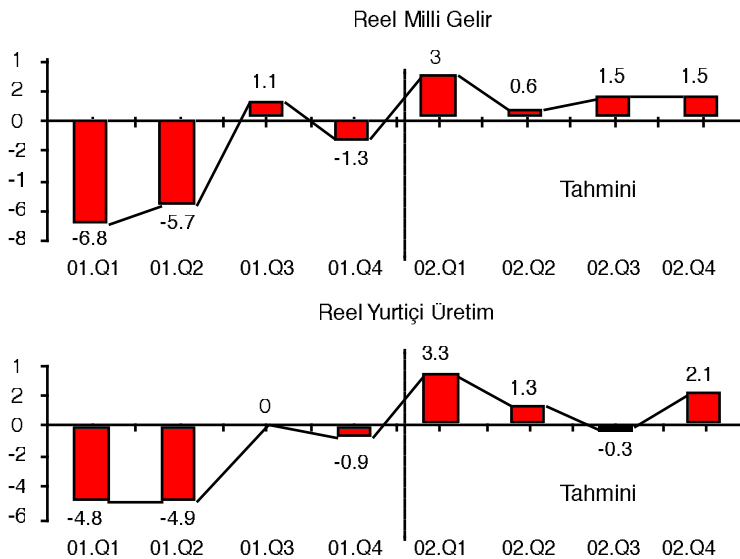
içerisinde yükselişe geçti. Ekonomi yönetimi açısından en büyük sorunu reel faizlerin yüksekliği oluşturuyor.

Merkez Bankası, 2001 Şubat krizinden bu yana piyasalara likidite sağlama amacıyla başvurduğu ve API kanalıyla sürdürmekte olduğu kotasyon usulü repo işlemlerine Nisan ayında son vermiştir. Hazine'nin erken itfalarıyla, Kamu bankaları,

likidite durumlarının iyileşmesi sonucu, Merkez Bankası ile olan repo işlemlerini aşamalı olarak azaltmışlar ve 17 Nisan 2002 tarihinde toplam 300 trilyon TL düzeyine düşen repo işlemlerinden kaynaklanan borçlarını ödemişlerdi. Böylece, Şubat 2001 krizini takiben başlayan Kamu bankaları ve TMSF bünyesindeki bankaların kısa vadeli likidite ihtiyaçlarının doğrudan Merkez Bankası tarafından karşılanması operasyonu sona erdi. Ayrıca, Nisan ayından itibaren, rezerv birikiminin sağlanması ve döviz piyasalarında oluşan likidite fazlasının çekilmesi amacıyla, Merkez Bankası, döviz alım ihalelerine Mayıs ayında da devam etmiştir. Bu çerçevede, Mayıs ayı toplamında piyasalardan net 257 milyon ABD doları tutarında döviz alımı yapılarak karşılığında piyasalara 358 trilyon TL tutarında likidite verildi. Piyasalara verilen bu likidite ise Çarşamba günleri düzenlenen TL depo alım ihaleleri ile sterilize edildi. Diğer taraftan, 30 Nisan'da Merkez Bankası bünyesindeki Bankala-

BÜYÜME

(Mevsimsel düzeltilmiş, 1987 fiyatlarıyla, bir önceki çeyreğe göre değişim)

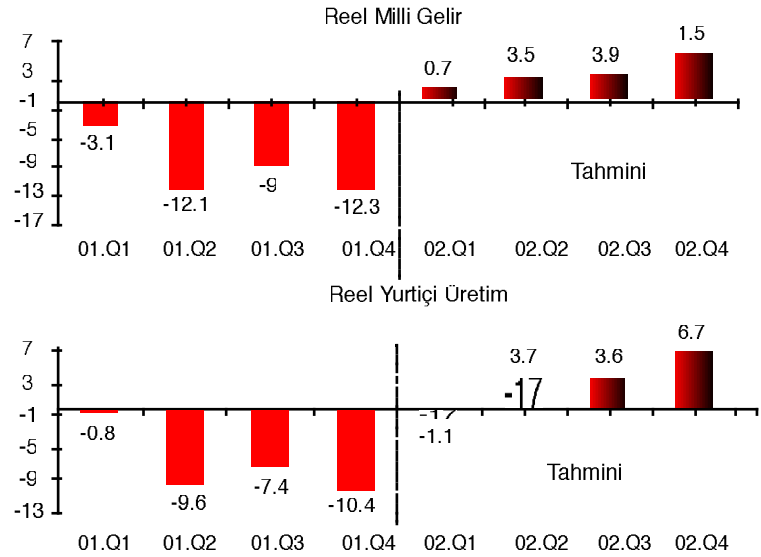
rarası Para Piyasası ve İMKB Repo-Ters Repo Pazarı'nda uygulanmakta olan kısa vadeli faiz oranlarını aşağıya çekilmesiyle birlikte gecelik faiz oranlarında Mayıs ayı boyunca borçlanma faiz oranı yüzde 48, bir haftalık borçlanma faiz oranı da yüzde 49 olarak uygulanmıştır.

Mayıs ayı içerisinde günlük bazda incelendiğinde ikinci el piyasa tahvil ve bono faiz oranlarında hızlı bir artış yaşandığı görülmekte. Aylık ortalamalar açısından bakıldığında veriler faiz oranlarındaki yükselişi yansıtmamakla birlikte Mayıs ayı başında en çok işlem gören kağıt olan 9 Nisan 2003 kağıdının bileşik faizinin yüzde 52,6 iken 10,7 puanlık bir artışla ayın son iş gününde yüzde 63,3'e yükseldiği görüldü.

İskontolu bono ihalelerinde de benzer şekilde ayın son ihalesinde bileşik faiz yüzde 58.5 olarak gerçekleşirken, bir önceki ay bu ihaleye en yakın vadeye sahip olan ve 10 Nisan tarihinde dü-

BÜYÜME

1987 fiyatlarıyla, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim)

zenlenen ihalede faiz oranı yüzde 56,5 olarak gerçekleşti. Hazine'nin düzenlediği toplam 5 ihalede ise ortalama bileşik faiz oranı ise Mayıs ayında yüzde 55,3 olarak gerçekleşti. Haziran ayında gerçekleşen ihalede faiz oranı yüzde 73 seviyesine yükseldi.

2000 yılı sonunda 9.8 milyar dolar olan cari işlemler açığı, eko-

nomideki daralmaya ve Türk Lirası'ndaki hızlı değer kaybına bağlı olarak, 2001 yılı sonunda 3.3 milyar dolarlık fazlaya dönmüştü. Cari açığın 2002 yılında 2.2 milyar dolar dolayında gerçekleşmesi bekleniyor.

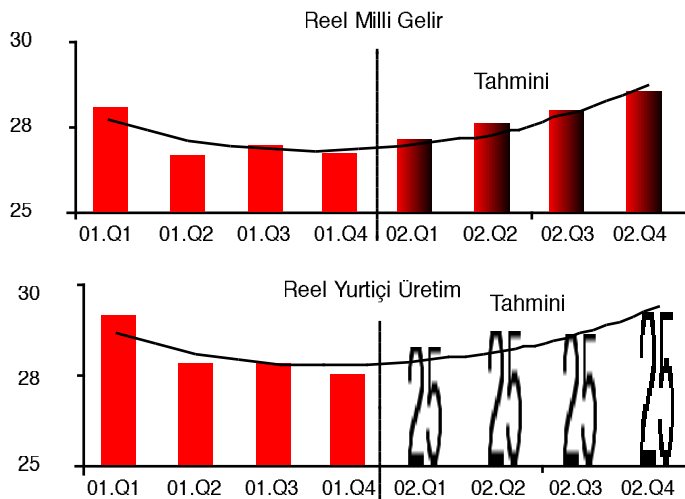
2000 yılı sonunda 12.9 milyar dolar tutarındaki net sermaye girişleri, Şubat 2001 krizi ile birlikte 3.9 milyar dolar net çıkışa dönmüştü. 2002 yılında sermaye girişlerinin 7.2 milyar dolar olması bekleniyor. Tüm bu gelişmeler ve beklentiler değerlendirildiğinde Türkiye'nin krizden çıkış doğrultusundaki rotasının, siyasi belirsizliklerle gölgelendiği sonucuna varılmaktadır.

Ekonomistler siyasi belirsizliklerin giderilmesi durumunda öncelikle para ve döviz piyasalarında başlayan olumsuzlukların tüm ekonomiyi sarabileceği uyarısında bulunuyor.

Türkiye önümüzdeki günlerde siyasetin gölgesinde hassas bir süreçten geçmeye hazırlanıyor.

MİLLİ GELİR VE YURTIÇİ ÜRETİM

(mevsimsel düzeltilmiş, 1987 fiyatlarıyla, trilyon TL.)

Gümrük Birliği bilançosu

Son günlerde Avrupa Birliği tartışmalarıyla birlikte gümrük birliği de tartışmaların odak noktalarında yer almaya başladı. Avrupa Birliği ile Türkiye arasında sanayi malları ve işlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşımına ilişkin bir ekonomik entegrasyon modeli olan gümrük birliği Türk ekonomisine zarar mı verdi?

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ortaklık ilişkisinin temel un-

surlarından birisini teşkil eden gümrük birliğinin çerçevesi 1963 yılında Ankara Anlaşması ile çizilmiş ve 1973 yılında Katma Protokol ile ayrıntıları belirlenmişti. Buna karşılık, Topluluk 1971 yılında, bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye'den ithal ettiği tüm sanayi mamullerine uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak sıfırlamıştır. 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe gi-

ren Katma Protokol ile hazırlık dönemi sona ermiş ve geçiş döneminin koşulları belirlenmişti. Buna göre; taraflar arasında sırası ile sanayi ürünleri, tarım ürünleri ve son olarak kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ile Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür. Bu dönemde Türkiye'nin 12-22 yıllık geçiş süresi dahilinde Topluluk'tan ithal ettiği sanayi ürünlerinde gümrüklerini ortak gümrük tarifesi

Türkiye'nin Dış Ticareti ve AB'nin Payı										
	Genel Milyon\$			Avrupa Birliği Milyon\$				Avrupa Birliği'nin Payı (%)		
	İhracat	İthalat	Hacim	İhracat	İthalat	Hacim	Açık	İhracat	İthalat	Hacim
1968	496	764	1,260	226	393	619	167	45,4	51,4	49,1
1971	676	1,171	1,847	329	582	911	253	48,7	49,7	49,3
1972	885	1,563	2,448	428	851	1279	423	48,4	54,5	52,2
1974	1,532	3,778	5,310	761	1748	2509	987	49,7	46,3	47,2
1980	2,910	7,909	10,819	1300	2360	3660	1060	44,7	29,8	33,8
1985	7,958	11,343	19,301	3204	3895	7099	691	40,3	34,3	36,7
1993	15,348	29,429	44,777	7,289	10,950	18,239	3,661	47,5	37,2	40,7
1994	18,105	23,270	41,375	8,269	10,279	18,548	2,010	45,6	44,2	44,8
1995	21,636	35,707	57,343	11,078	16,760	27,938	5,782	51,2	47,2	48,7
1996	23,224	43,626	66,850	11,548	23,138	34,686	11,590	49,7	53,0	51,9
1997	26,261	48,559	74,820	12,248	24,870	37,118	12,622	46,6	51,2	49,6
1998	26,974	45,921	72,895	13,498	24,075	37,573	10,577	50,0	52,4	51,5
1999	26,588	40,692	67,280	14,333	21,419	35,752	7,086	53,9	52,6	53,1
2000	27,485	54,149	81,634	14,352	26,388	40,740	12,036	52,2	48,7	49,9
2001	31,186	40,506	71,692	16,078	18,059	34,137	1,981	51,5	44,5	47,6

hadlerine indirmesi hükme bağlanmıştır. Türkiye 1980'li yıllardan itibaren yatırımların teşvik edilmesi amacıyla yatırım malları ithalatında gümrüklerini sıfırlamıştı. O dönemde uygulamaya koyulan bu politika doğrultusunda AB'den ithal edilen yatırım mallarına da gümrük uygulanmamıştı. 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi kararı ile de sanayi mallarında Gümrük Birliği'nin tesis edilmesine ilişkin koşulların oluştuğuna karar verilmiş ve Gümrük Birliği, 1 Ocak 1996 itibarıyla tamamlanarak işlerlik kazanmıştır.

İktisadi Kalkınma Vakfı tarafından hazırlanan bir raporda gümrük birliğinin Türk ekonomisine etkileri değerlendirildi. "**Gümrük Birliği'nin Türkiye Ekonomisine Etkileri**" adlı İKV yayınında varılan sonuçlar da, makro ekonomik dengelerin Gümrük Birliği'nin işleyişini etkileyeceğini ortaya koymaktadır. Gümrük Birliği'nin, ekonometrik bir modele dayana-

rak, ilk dört yıldaki etkilerini değerlendiren çalışma, sadece gümrük birliği ilişkisinin varolması halinde 1999 sonu itibarıyla 30,8 milyon Dolar olarak belirlenen Gümrük Birliği'nin yıllık refah artışı üzerindeki etkisinin, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın karşılıklı ve iyi niyetle uygulanması, yapısal reformların tamamlanması, yabancı sermaye ve teknoloji girişinin sağlanmasının yanı sıra makro ekonomik dengelerin iyileşmesi halinde 7,8 milyar Dolarla yükseleceğini belirlemekte.

Gümrük Birliği bu yaklaşım ile değerlendirildiğinde, Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki, 1996 yılı öncesi ve sonrasına ait dış ticaret rakamlarının da daha sağlıklı analiz edilmesi mümkün olacaktır.

Raporda, gümrük birliği çerçevesinde Türkiye-AB mali işbirliği de değerlendirilerek, Türkiye'nin yaptığı hatalar ve AB'nin çeşitli taahhütlerini yerine getirmemesi ile son durum değerlendiriliyor.

Raporda; Türkiye AB arasındaki ortaklık ilişkisi çerçevesinde Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak ve ortaklık ilişkisinden doğan yükümlülüklerini gerçekleştirebilmesine destek olmak amacıyla Topluluk mali yardımıda bulunmayı taahhüt etmiştir. 1996 yılında tamamlanan Gümrük Birliği'ne kadar olan dönemde Türkiye'ye yönelik AB kaynaklı mali yardımlar, mali protokoller ile düzenlenmiş ve Türkiye bu dönemde 1.433 milyon Euro öngörülmesine karşın toplam 833 milyon Euro tutarında kredi ve hibe kullanılabilmektedir.

Gümrük Birliği'ni tamamlayan 36. Ortaklık Konseyi toplantısında açıklanan Mali İşbirliği Deklarasyonu ile AB'nin Türkiye'ye yönelik mali yardımları farklı bir yapıda düzenlenmeye başlanmıştır. Yeni yapılanma ile ekonomik farklılıkların azaltılmasının yanı sıra Türk sanayinin Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yeni rekabet-

Türkiye'nin Dış Ticaretinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı (milyon Dolar)								
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
İhracat	15 348	18 105	21 636	23 224	26 261	26 974	26 589	27 485
AB	7 599	8 635	11 078	11 549	12 248	13 498	14 349	14 401
D.OECD	608	686	841	784	750	701	719	800
Türk Cum.	605	559	742	958	1 136	1 078	822	816
O. Doğu	1 989	2 108	2 132	2 245	2 382	2 189	2 204	2 157
K. Afrika	597	725	900	985	980	1 502	1 344	1 072
D.Ülkeler	2 656	3 498	4 031	4 610	6 180	5 226	4 162	4 629
İthalat	29 429	23 270	35 708	43 627	48 559	45 921	40 687	54 150
AB	13 875	10 915	16 861	23 138	24 870	24 075	21 417	26 456
D.OECD	2 852	1 705	2 547	2 851	3 969	3 936	2 679	3 601
Türk Cum.	344	320	301	329	408	456	464	635
O. Doğu	2 799	2 530	2 687	3 243	2 726	1 943	1 987	3 105
K. Afrika	381	629	1 142	1 618	1 813	1 493	1 404	2 251
D.Ülkeler	4 793	3 628	7 176	7 345	8 797	8 557	8 506	12 757

Avrupa Birliği'nin İthalat ve İhracatında Türkiye'nin Yeri (milyon Euro)						
	AB Toplam İhracat	AB Toplam İthalat	AB'nin Türkiye'ye İhracatı Payı %	AB'nin Toplam İhracatında Türkiye'nin	AB'nin Türkiye'den İthalatı Payı %	AB'nin Toplam İthalatında Türkiye'nin
1980	211,1	280,6	2,0	1,0	1,1	0,4
1993	390,6	470,2	12,4	2,6	6,8	1,5
1994	471,4	518,5	9,3	1,8	7,9	1,5
1995	573,3	545,3	13,4	2,34	9,2	1,69
1996	627	581,1	18,3	2,92	10,2	1,76
1997	721,1	672,4	22,4	3,11	11,9	1,77
1998	730,8	709,8	22,1	3,03	13,6	1,92
1999	758,3	772,1	20,5	2,71	15,5	1,95
2000*	937,9	1026,8		3,2		1,7

Kaynak: Eurostat
 *Eurostat'ta AB'nin ithalat ve ihracatında Türkiye'nin payı belirtilmişken, ihracat ve ithalat rakamları (milyon Euro) yer almamaktadır.

çi ortama uyumunu kolaylaştırmak ve AB'nin temel altyapı ağırları ile bağlantısını sağlamak hedeflenmiştir. Bu çerçevede 1996 sonrası dönemde Türkiye'ye, Topluluğun bütçe kaynakları, Yenileştirilmiş Akdeniz Politikası, MEDA Programı, AYB Kredileri ve makro ekonomik yardım paketi olmak üzere beş farklı kaynaktan toplam 2,246 milyon Euro tutarındaki hibe ve kredi taahhüt edilmiştir. Türkiye bu yardım paketinden 596,5 milyon Euro kullanabilmiştir. Söz konusu kaynaklar arasında Topluluğun bütçesinden, doğrudan Gümrük Birliği'nin uygulanmasına yönelik kullanımı öngörülen ve 1995 yılında Parlamento tarafından onaylanan 375 milyon Euro, Yunanistan'ın vetosu sebebiyle yürürlüğe girmemiştir. Ayrıca Gümrük Birliği'nin tamamlanmasını takiben Türkiye ekonomisinin rekabet edebilirliğini artırmaya yönelik Avrupa Yatırım Bankası'nın taahhüt ettiği 750 milyon Euro da işlerlik kazanmamıştır.

Aralık 1999 tarihinde gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığının teyit edilmesini takiben tüm katılım öncesi yardımların tek bir çerçeve altında toplanmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda 26 Şubat 2001 tarihinde Türkiye'ye sağlanacak yardımların hukuki dayanağını belirleyen Konsey Tüzüğü onaylanmıştır. 28 Ağustos 2001 tarihinde ise Komisyon, Konsey'e Türkiye'ye yönelik mali yardımların miktarını belirleyen bir çerçeve tüzük önermiştir. Tüzükte, Türkiye'ye yıllık 177 milyon Euro olmak üzere 2002-2006 yılları arası toplam beş yıl için mali yardımda bulunulması öngörülmüştür. Bu rakamın Türkiye için Avrupa stratejisi kapsamındaki 15 milyon Euro'luk kısmı doğrudan Gümrük Birliği'nin güçlendirilmesine ayrılmıştır. Türkiye, Topluluğun aday ülkelere yönelik yardım mekanizmalarını ademi merkezietçi bir yönetime kavuşturmak amacıyla öngördüğü idari yapıyı 18 Temmuz 2001 tari-

hinde yayınlanan bir Başbakanlık Genelgesi ile belirlemiştir. 17 Aralık 2001 tarihinde ise Türkiye için katılım öncesi mali yardımın kullanım şeklini ayrıntılı olarak ortaya koyan tüzük onaylanmıştır.

Adaylık sürecinde Türkiye'nin AYB'nin MEDA II kapsamında Avrupa Akdeniz Ortaklığı'na ayırdığı kredilerden yıllık 210 milyon olmak üzere altı yıl için toplam 1.470 milyon Euro'dan faydalanması öngörülmektedir. Yeni süreçte ayrıca doğrudan Gümrük Birliği'nin güçlendirilmesi ve derinleştirilmesi amacıyla Konsey tarafından 4 Aralık 2000 tarihinde onaylanan 450 milyon Euro tutarındaki bir diğer AYB kredisini de kullanabilecektir.

2001-2004 yılları arasında geçerli olacak kredi için, Avrupa Yatırım Bankası'na Türk kamu ve özel şirketleri ile Avrupa Birliği arasındaki bağlantıları geliştirecek altyapı yatırımları ve Gümrük Birliği'nin işleyişini kolaylaştıracak teknik donanımın oluşturulması amaçlı

projeler sunulması gerekmektedir. Halihazırda kamu kesimi tarafından enerji ve ulaşım sektörlerine ilişkin altyapı projeleri hazırlanmaktadır. Bu konuda Türk özel sektörünün de, özellikle ülkemizin mali kaynak sıkıntısı içinde olduğu bu dönemde, uygun projeler hazırlayarak, söz konusu krediden faydalanmanın yollarını araması gerekmektedir.

Gümrük Birliği çerçevesindeki yükümlülükleri doğrultusunda Türkiye, 1996 yılından itibaren çok kapsamlı bir alanda mevzuat uyumu ve buna bağlı kurumsal yapıyı oluşturma sürecine girmiştir. Bu değişimi gerçekleştirmek için Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye mali ve teknik yardımda bulunma taahhüdü yerine getirilmemiş ve Türkiye, Gümrük Birliği'ne ilişkin yükümlülüklerini hiçbir Topluluk kaynağından yararlanmaksızın geçen beş yıl içerisinde büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin bu süreçte gösterdiği kapasite AB tarafınca da dile getirilmiş, bununla birlikte henüz tamamlanmayan çalışmalar da çeşitli platformlarda vurgulanmıştır. Halihazırda Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne ilişkin uyum çalışmalarını da kapsayan katılım öncesi stratejisine yönelik yıllık 177 Milyon Euro'yu Ulusal Program'da taahhüt edilen takvim çerçevesinde en etkin şekilde kullanması, ayrıca geri dönüşümlü AYB kredilerinden de akılcı projelerle faydalanması uyum sürecini kolaylaştırması açısından çok önemlidir.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne yönelik gerçekleştirdiği çalışmaları değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer

önemli husus da, bu süreçte Avrupa Birliği'nin 1/95 sayılı OKK'den doğan mali yardım yükümlülüğünü yerine getirmemiş olmasıdır. Türkiye AB mevzuatına uyumun yanı sıra ilgili kurumlarda gerekli yapısal değişiklikleri gerçekleştirmek için belirli bir mali yükün altına girmiştir.

IKV raporundaki değerlendirmede; Bu durum 1/95 sayılı OKK'de öngörülmesine ve söz konusu mali yükün AB'nin mali yardımıyla telafi edilmesine yönelik hüküm yer almasına rağmen, Yunanistan'ın vetosu ile işletilememiştir. 1996'dan bu yana geçen beş yıl içerisinde mali yardımlara ilişkin bir gelişme olmaması, 1/95 sayılı Gümrük Birliği kararında AB'nin taahhütlerinin kesin yaptırımlara bağlanmadığını ortaya koymakta öte yandan, Türkiye'nin Gümrük Birliği çerçevesinde hangi koşullarda yükümlülüklerini yerine getirdiğini gözler önüne sermektedir. Gümrük Birliği çerçevesinde karşılaşılan bu ve benzeri aksaklıkların dile getirilebileceği ve tarafların ortak çözümler üretebileceği kurumlar Gümrük Birliği çerçevesinde oluşturulmuştur. Türkiye'nin bu yöndeki en önemli eksikliği Gümrük Birliği'ne ilişkin karşılaştığı aksaklıkları bilimsel ve kapsamlı çalışmalara dayandırarak ilgili kurumlara iletmemesidir. Gümrük Birliği'nin işleyiş mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesine yönelik olarak gerek AB gerek Türkiye'nin çabaları bu sürece önemli katkılar sağlayacaktır.

1996 yılında tamamlanan ve 1/95 sayılı OKK çerçevesinde yürütülen Gümrük Birliği'ni bir ekonomik işbirliği modeli olarak el alıp ne

Türkiye-AB ilişkileri sürecinden ne de ulusal ve uluslararası gelişmelerden ayrı değerlendirmek ve bu sürece karşılık gelen tüm ekonomik sorunları Gümrük Birliği'ne bağlamak mümkün değildir. Gümrük Birliği'nin tamamlanmasını takiben geçen süreçte, gerek Türkiye ekonomisinde gerek dünya ekonomilerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dinamik süreçte Gümrük Birliği'nin ihracat, yabancı yatırımlar, istihdam, üretim hacmi üzerinde etkiler yaratacak tek değişken, bu kapsamda dış ticaret açığının ve ticari işbirliğinin tek kaynağı olarak ele alınması bilimsellikten uzak bir değerlendirme olacaktır.

Türkiye, makro ekonomik dengeleri sağlamlaştırdığı, yapısal reformları tamamladığı, yabancı sermaye ve teknoloji transferini gerçekleştirdiği takdirde Gümrük Birliği ortamından optimum faydayı sağlayabilecektir. Gümrük Birliği ilişkisi Türkiye'nin çağdaşlaşma yönünde en temel hedefi olan Avrupa Birliği tam üyeliği yolundaki önemli bir kilometre taşıdır.

Bu noktada Türkiye açısından yapılması gereken, istikrarın sağlanamamasından kaynaklanan sorunlar ve ard arda yaşanan krizleri Gümrük Birliği ile açıklamak yerine, büyük oranda Gümrük Birliği nedeniyle AB norm ve standartlarına ulaşma yolunda kaydedilen mesafeyi iyi kullanmak ve özellikle adaylık süreci çerçevesinde Ulusal Programda yer alan hedeflere en kısa sürede ulaşarak AB tam üyeliğine doğru hızla ilerlemek olmalıdır görüşü yer aldı.

Türkiye'de ucuz tatil keyfi

2002 yılının ilk çeyreğinde turizm gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4.5 oranında arttı. Turizmde ziyaretçi sayısındaki artışın temelinde Türkiye'nin daha ucuz olması yatıyor. OECD'nin yaptığı araştırmaya göre, Almanya'da 100 euro alınan ürün sepeti için Türkiye'de aynı ürünler için ödenen fiyat 58 euro. Ayrıca AB üyesi ülkelerin Euro'ya geçmesi Türkiye'nin fiyat avantajını pekiştirdi.

Euro'ya geçiş Türkiye'ye yaradı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeler arasında yapılan karşılaştırmalı fiyat araştırmasına göre Türkiye, turistler için Şubat ayında yüzde 4.5 daha ucuzladı.

Turistlerin gittikleri ülkelerde yaptıkları harcama itibarıyla eskiden de avantajlı durumda olan Türkiye, AB üyesi ülkelerin Euro'ya geçmesi ile birlikte bu avantajını artırarak sürdürüyor. OECD üyesi ülkeler arasında yapılan araştırma sonunda Türkiye'de tatil keyfinin yüzde 4.5 oranında ucuzladığı ortaya çıktı. Yani 2002 yılının Şubat ayında turistler, Türkiye'den satın aldıkları mal ve hizmetlere geçen yılın aynı ayına göre yüzde 5 daha az para ödedi.

OECD'nin turistlerin gittikleri ülkelerde satın aldıkları mal ve hizmetlerden oluşan bir sepetin, üye ülkelerin hangisinde kaç para satın alındığını gösteren karşılaştırmalı fiyat endeksine göre Türkiye, Şubat 2002'de, Slovakya, Macaristan ve Çek Cumhuriyeti gibi Avrupa turizmde yeni gelişmekte olan pazarlar karşısında daha ucuz hale geldi. OECD verilerine göre Türkiye, 2002 yılı Şubat ayında, geçen döneme göre yüzde 5 dolayında ucuzladı.

Yılın belirli dönemlerinde gerçekleştirilen karşılaştırmalı fiyat araştırmasına göre geçen yılın Şubat ayında 29 OECD üyesi ülkenin herhangi birinden Türkiye'ye gelen bir turist, kendi ülkesinde 100 birim ulusal paraya satın aldığı bir sepet tüketim malını Türkiye'den 70 birime alırken, bu miktar 2002 yılı Şubat ayında 66.7 birime kadar düştü. Aynı miktar temel tüketim maddeleri, 2000 yılının Şubat ayında ise 62.9 birim paraya alınabiliyordu. Diğer yandan, Türkiye'deki bir sepet malın değeri Portekiz, Fransa ve Finlandiyalı turistler için ucuzlama ya da pahalılaşma yönünde bir değişim göstermedi.

OECD'nin, turistlerin gittikleri ülkelerde satın aldıkları mal ve hiz-

metlerden oluşan bir sepetin, üye ülkelerin hangisinde kaç para satın alındığını gösteren karşılaştırmalı fiyat endeksine göre 2002 yılı Şubat döneminde Türkiye'nin ucuzlama süreci Avrupalı ülkelerin turistleri için kısmen gerileme içine girerken, Kuzey Amerika ve Avusturalya gibi bölgelerden gelen turistler, bir sepet malı geçen yıldan daha ucuza alabildi. Öte yandan, başta Almanya olmak üzere bazı önemli Avrupa destinasyonlarından gelen turistler ise aynı sepet malı geçen yıldan daha pahalıya aldı.

Geçen yıl bir Alman turist kendi ülkesinde 100 euroya satın aldığı bir sepet tüketim malını Türkiye'de 56 euroya alırken, bu sepetin bu yılki maliyeti 58 euroya çıktı. Yani bir Alman turistin Türkiye'deki satın alma gücü geçen yılın yüzde 3.6 gerisine düştü.

OECD'nin kendi bölgesi içindeki ülkelerde gerçekleştirdiği çalışmaya göre, içerisinde temel tüketim maddelerinin bulunduğu bir sepet malın fiyatları inceleniyor ve bu inceleme sonucunda ülkelerin birbirlerine göre ucuzluk/pahalılık durumları ortaya çıkarılıyor.

Enflasyon sinyal verdi

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 1,2, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 12,5, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 46,8 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 71,5 artış gerçekleştirdi.

Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 0,6, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 12,0, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 42,6 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 60,1 artış gerçekleştirdi.

Çekirdek enflasyon olarak adlandırılan imalat sanayii sektöründe beklenenin üzerinde bir artış gerçekleşti. Bu artış enflasyonun ileriye dönük olarak tekrar yükseliş trendi yönünde bir sinyal olarak algılandı. Toptan Eşya Fiyatlarındaki yüzde 1,2'lik artışın 2,4'ü imalat sanayii sektöründen kaynaklandı. Tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründe -1,3 azalış ve madencilik sektöründe ise 0,1'lik artış gerçekleşti. İmalat sanayi sektörü genel indeksindeki artış ise Haziran ayı itibarıyla yüzde 3,5 oldu.

TEFE	HAZİRAN 2002	HAZİRAN 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,2	2,9
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	12,5	44,5
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	46,8	61,8
(01.07.2001-30.06.2002) - (01.07.2000-30.06.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	71,5	43,3

TÜFE	HAZİRAN 2002	HAZİRAN 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,6	3,1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	12,0	32,3
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	42,6	56,1
(01.07.2001-30.06.2002) - (01.07.2000-30.06.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	60,1	45,5

		2002						2001					
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	4,2	2,6	1,9	1,8	0,4	1,2	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	8,8	10,8	11,2	46,8	49,3	54,6	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	5,3	1,8	1,2	2,1	0,6	0,6	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	8,4	10,7	11,3	42,6	35,5	39,5	47,7	56,6	63,3	68,5

GSMH artıya geçti

2002 yılının birinci üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre Gayri Safi Milli Hasıla gelişme hızı yüzde 0.7, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla gelişme hızı yüzde 2.3 olarak hesaplandı.

2002 yılının birinci üç aylık dönemine ilişkin harcamalar yöntemiyle hesaplanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla sonuçlarına göre sabit fiyatlarla özel nihai tüketim harcamaları yüzde 2.0, gayri safi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 24.8 azalış göstermiştir.

2001 yılı gelir yöntemiyle hesaplanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla sonuçlarına göre işgücü ödemelerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı yüzde 27.9 olmuştur.

2002 yılının birinci üç aylık dönemine ilişkin geçici hesaplamaya göre Gayri Safi Milli Hasılanın "cari fiyatlarla 50 454 168 Milyar TL, 1987 yılı fiyatlarıyla 22 670 Milyar TL.", 2002 yılı birinci döneminde 2001 yılı birinci dönemine oranla gelişme hızının cari fiyatlarla yüzde 100.6, sabit fiyatlarla yüzde 0.7 olduğu açıklandı.

2001 Yılı Gelir Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla sonuçlarına göre; işgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı yüzde 27.9; kira, faiz ve kar gelirlerinin toplamından oluşan işletme artığının payı ise yüzde 50.2 olarak tahmin edildi.

Gelir yönünden Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'yı oluşturan kalemlerden işgücü ödemeleri için bir önceki yıla göre gelişme hızı yüzde 38.9, işletme artığına ilişkin gelişme hızı ise yüzde 43.8 olarak hesaplandı.

İktisadi faaliyet kolları itibariyle işgücü ödemeleri sonuçlarına göre;

toplam işgücü ödemeleri içinde en yüksek paylara sahip olan Devlet Hizmetleri ve İmalat Sanayi'nin payları ise sırasıyla yüzde 36.2 ve yüzde 19.1 olarak tahmin edildi.

2002 yılının birinci üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre toplam imalat sanayinde yüzde 2.6'lık bir artış gerçekleşti.

İmalat Sanayii Kamu Kesimi'nde; tütün, ayakkabı, petrol rafinerileri ve plastik ürünleri sanayinde yüzde 10'un üzerinde üretim artışı; gıda, içki, dokuma, giyim eşyası, basım-yayın, petrol ve kömür türevleri, çimento, demir-çelik, diğer metal ana sanayii, metal eşya, makine sanayii, elektrik makineleri ve otomotiv sanayinde ise yüzde 10'un üzerinde üretim azalışı görüldü.

Bu döneme ilişkin toplam imalat sanayii üretim değeri içinde kamu kesiminin payı yüzde 25.4 olarak gerçekleşti

İmalat Sanayii Özel Kesimi'nde; tütün, dokuma, kağıt ve kağıt ürünleri, ana kimya, petrol ve kömür türevleri, makine sanayii ve elektrik makineleri sanayinde yüzde 10'un üzerinde üretim artışı; deri ve kürk eşya, ayakkabı, basım-yayın, petrol rafinerileri ve çimento sanayinde ise yüzde 10'un üzerinde üretim azalışı oluştu.

Bu dönemde özel imalat sanayii kesiminin payı yüzde 74.6 oldu.

a) Madencilik ve Taşocakçılığı Sektörü: 2002 yılı birinci döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre bu sektörün devlet madencilik kesiminde yüzde 3.3'lük üretim azalışı, özel madencilik kesiminde ise yüzde 5.6'lık üretim artışı oldu.

b) Elektrik ve Su Kesimi: 2002 yılı birinci döneminde bir önceki yılın

aynı dönemine göre bu sektörün elektrik kesiminde yüzde 7.3'lük artış, su üretiminde ise yüzde 0.2'lik üretim azalışı gerçekleşti.

1- İnşaat Sektörü: 2002 yılı birinci üç aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla kamu kesimi katma değerinde yüzde 13.8'lik azalış, özel sektör inşaat faaliyetlerinde ise bu dönem m2 olarak hesaplanan tamamlanmış inşaatlarda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3.9'luk azalış oldu.

2- Hizmet Sektörleri: 2002 birinci üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre imalat sanayii sektöründe görülen sabit fiyatlarla yüzde 2.6'lık artış ile ithalatla yine bir önceki yılın aynı dönemine göre dolar değeriyle yüzde 7.3'lük azalış hizmet sektörlerini etkiledi.

Bu sonuçlara göre sabit fiyatlarla gelişme hızları; Ticaret sektöründe yüzde 3.9, Ulaştırma ve Haberleşme sektöründe yüzde 1.7, Serbest Meslek ve Hizmetler sektöründe yüzde 2.1, İthalat Vergilerinde yüzde 2.6'lık artış oldu.

T.C. Merkez Bankası'ndan alınan geçici verilere göre Dış Alem Net Faktör Gelirleri bu dönemde net - 521 milyon dolar oldu. İşçi döviz girişi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 46.9'luk azalış ile 493 milyon dolar olarak tahmin edildi.

Harcama Gruplarındaki Gelişmeler: 2002 yılı birinci üç aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içinde yüzde 70.7'lik payı olan özel nihai tüketim harcamalarında sabit fiyatlarla yüzde 2.0'lık bir azalış görüldü. Bu dönemde kamu kesimi yatırımları yüzde 17.7'lik azalış, özel kesim yatırımları ise yüzde 26.3'lük bir azalış gösterdi.

Denetim firması Arthur Andersen için yolun sonu gözüktü

A Andersen firmasının üst düzey yöneticileri bugüne kadar, firmanın ilerde küçülmüş olarak sadece muhasebe hizmeti sunacak şekilde varlığını koruyabileceğini umuyorlardı. Ancak geçtiğimiz Haziran ayı ortasında, görülmekte olan ceza davasında Andersen'in ağır bir suç oluşturan "adaleti engellemiş olmak"la hüküm giymiş olması bu umutların da solmasına yol açtı. Andersen firmasının önümüzdeki aylarda karşılaşılabileceği sıkıntılı durumlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir;

- Rakip firmalar, Enron olayından sonra üçte iki oranında kaybedilmiş olan firma ortaklarını ve çalışanlarını bünyelerine katmaya devam edeceklerdir,

- SEC -Amerikan Menkul Kıymet ve Takas Komisyonu- ve Adalet Bakanlığı Enron ve layıkı veçhile yapılmamış denetim faaliyetlerinde Andersen'in oynadığı rol konusundaki incelemelerini sürdüreceklerdir,

- SEC, Andersen'in 31 Ağustos tarihinden sonra borsaya kote olmuş kamuya açık şirketlere denetim hizmeti sunmasını yasaklayacaktır,

- Diğer eyaletler de Teksas'ı izleyerek, Andersen firmasının kendi

sınırları içinde denetim hizmeti sunmasını yasaklayabileceklerdir,

- Enron hissedarları Andersen aleyhine tazminat davası açma işlemini sürdüreceklerdir,

- Enrona kredi veren finans kuruluşları daha önce bildirdikleri gibi, A.B.D. İflas Mahkemesinde Andersen aleyhine tazminat davası açacaklardır,

- Global Crossing, Qwest ve şimdi de Worldcom gibi Andersen müşterisi olan ve muhasebe oyunları nedeniyle sorunlarla karşılaşan firmaların hissedarları da Andersen aleyhine dava açabileceklerdir.

89 yıldır faaliyette olan ve beş büyük muhasebe denetim firmasından biri olan Andersen firması, tüm çabasına ve para sayarak bulunabilecek en iyi avukatları tutmasına rağmen yaklaşık altı hafta süren ağır ceza davası süreci sonunda mahkum oldu. Andersenin, Enronla ilgili dava için 30 milyon Dolar civarında mahkeme ve avukatlık bedeli ödediği tahmin ediliyor. Bu rakam Andersen ortak ve çalışanlarının Enron olayı nedeniyle şahit olma durumunda kalacakları sulh ve ceza kovuşturmaları için harcamak durumunda kalacakları ve Andersen tarafından üstlenilmesi gereken temsil masraflarını içermiyor.

Andersenin mahkumiyet kararı, beklentilerin aksine, SEC tarafından yapılacak bir soruşturmayı önlemek için Andersen denetim elemanlarının tonlarca dokümanı yokettikleri suçlaması ile ilgili olmadı. Jüri Başkanı olan Texas Southern Üniversitesi bilgisayar bilimleri profesörü Oscar Criner, doküman yoketme işleminin, Jürinin, asıl görevi olan, bir Andersen ortağı veya çalışanının "bir resmi soruşturma sürecinde vakıalara ulaşma olanağına zarar verme sonucunu doğuracak şekilde" bir başka kişiyi şerefsizce ikna etmeye çalışıp, çalışmadığının tespiti işiyle hemen hiç ilgisi olmadığını açıklamıştır. Andersenin mahkumiyeti bir tek E-Mail ile mühürlenmiştir. Yasadışı doküman tahriri suçlaması ile işe başlayan Mahkeme Jüri heyeti, sonunda Andersen tarafından yeni istihdam edilmiş olan bir hukukçu tarafından teşebbüs edilen sadece bir yasadışı doküman tahrifatı eylemi tespit ettiler. Jüri üyeleri oybirliği ile bu olayda bayan hukukçunun "şerefsizce ikna etme" eylemi içinde olduğuna karar verdiler. Bu hüküm Andersenin bir ceza davası ağır mahkumiyeti alması için yetmekte idi.

Mahkumiyete yol açan olay 2001 yılının Ekim ayının 14'ünde En-

ron'un Muhasebe Dairesi Başkanının üçüncü çeyreğe ait şirket gelirleri ile ilgili Haber Bültenini açıklaması ile başladı. Enron denetimi ile sorumlu baş Andersen ortağı Mr. Duncan bu Bültenin yanıltıcı olduğu konusunda Enron muhasebe sorumlusu Richard Causey'e uyarıda bulundu ve bu gibi yanıltıcı beyanların diğer bazı firmalarda SEC soruşturmasına yol açtığını bildirdi. Bu uyarıya rağmen sözkonusu Bülten düzeltilmeden yayınlandı.

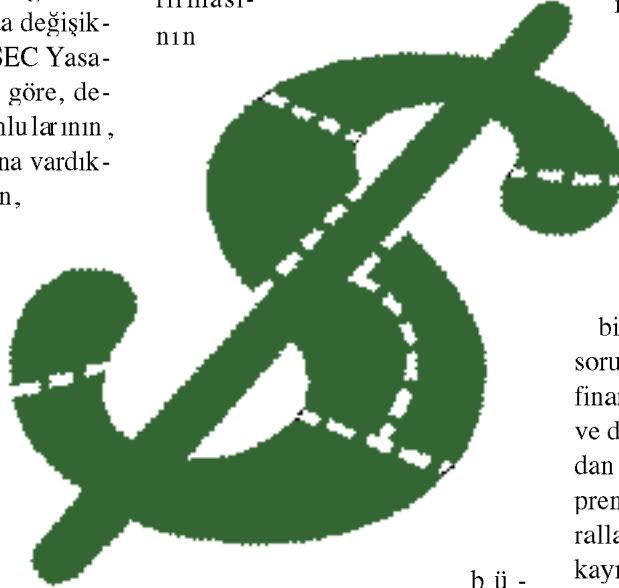
Ne var ki olayın devamında Andersen, olayın, SEC'in müdahalesine yol açmamasını sağlamak üzere bazı dokümanlarda değişiklik yapma yoluna gitti. SEC Yasasının amir hükümlerine göre, denetim firmaları sorumlularının, yasadışı bir olayın farkına vardıkları zaman, durumdan, müşterileri olan şirketlerin Yönetim Kurullarının denetim komitelerini haberdar etmeleri gerekiyor.

Andersenin sorunları Enron olayı ile bitmiyor. Geçen sonbahardan buyana daha önce Andersenin müşterisi olan bazı firmalar muhasebe skandalları ile sarsılmaktalar.

Örneğin, Dynegy firmasında "Alfa Projesi" işlemlerinin, şirketin ödeyeceği vergileri azaltmak suretiyle nakit girişlerini yükseltme amacıyla yürütülüp, yürütülmediği konusu araştırılıyor. Qwest firmasında kapasite değiş-tokuşları ve makine ekipman satışları yoluyla 2000 ve 2001 yılları gelirlerinin şişirilip, şişirilmediği konu-

su incelenmekte. Geçmiş yıllara ait karlarının 3.6 milyar Dolar mertebesinde şişirilmiş olduğu daha yeni ortaya çıkan WorldCom firmasında satışlar, varlıkların sınıflandırılması ve geri alınmayacağı bilinen borçların kayıtlara alınmasında doğruluğu şüpheli metodların kullanılıp, kullanılmadığı sorunları tartışılıyor. Global Crossing Firmasının, sahip olduğu telekom kapasitesini satmış olmasının, 2001 yılı satış gelirlerini suni olarak yükseltip, yükseltmediği sorunu inceleme altında. Yine Halliburton firması-

nın

b ü -
yük inşaat

işlerinde maliyet artışlarından kaynaklanan gelirleri uygun olmayan şekilde muhasebeleştirme yoluna gidip gitmediği soruşturuluyor.

Enronun iflası ve daha sonra bazı büyük şirketlerin geçmiş yıllara ilişkin karlılık rakamlarında önemli tutarlarda düzeltme ihtiyacının ortaya çıkması, yatırımcıların, şirketlerin faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ve yönetimine olan güvenini derinden sarsmış ve olayı Andersen sınırları ötesi-

ne taşımıştır. Devasa boyutlu ve açıkça karlı gözüken bir firmanın aniden batması, A.B.D.nde bir çoklarınınca diğer ülkelerinkine göre daha iyi olduğuna inanılan GAAP Kurallarını da- Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri - tartışma odağına taşımıştır. A.B.D. muhasebe sisteminin reforma tabi tutulması gerektiğine ilişkin tartışmalar A.B.D.nde, Enronun Aralık 2001'de iflasından daha önce başlamıştır. Örneğin Ekim ayında, mali alanda Amerikanın başta gelen düzenleyici kurumu olan SEC'in Başkanı Harvey Pitt, şirketlerin, bazı "istisnai" giderleri dışlayarak, faaliyet sonuçlarını cilalamak üzere "bozuk yapı ve belirli disipline uymayan" pro forma hesap sonuçları yayınlamalarını sert bir şekilde eleştirmiştir.

Konu ile ilgili uzmanların birçoğuna göre GAAP'la ilgili sorun önemli ölçüde A.B.D.nde finansal raporlamanın, İngiltere ve diğer ülkelerdeki uygulamalardan farklı olarak, sistemin, genel prensipler yerine çok ayrıntılı kurallara dayanıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Mesleğin icra edilmesinde çok ayrıntılı kuralların konulmuş olması ve çok sayıda işlemin detaylarıyla tariflenmiş olması, şirketleri, Yasanın ruhuna değil de lafzına uyum sağlamalarına, uygun davranmalarına özendirilmektedir. Çok fazla ayrıntı üzerinde yoğunlaşılması, A.B.D.nde muhasebe hesap sonuçlarının, şirket faaliyetlerinin temelinde yatan ekonomik çerçeveyi kavramasını önlemektedir. Örneğin A.B.D.nde muhasebe standartlarını belirleyen ve muhasebe meslek camiasınca finanse edilmekte olan FASB -Finansal

Muhasebe Standartları kurulu – tarafından en son yayınlanmış olan ve türev enstrümanlar olarak bilinen finansal mukavelelerle ilgili standart tam 804 sayfa tutmaktadır.

Amerika’da şu anda Kongre, muhasebe mesleğinin tabi olması gereken kuralların yeniden oluşturulması üzerinde çalışmaktadır. Büyük bir olasılıkla bu yılın sonlarından itibaren denetimciler, yeni kurallara bağlı olarak çalışmaya başlayacaklardır. Haziran ayının sonlarında SEC, denetim standartlarının belirlenmesi, bu standartlara uyumun gözetimi, yanlış uygulamaların araştırılması ve konulacak disiplin kurallarının etkinlikle uygulanması amacıyla, yapılan yoğun eleştiriler üzerine geçtiğimiz Ocak ayında kendi kendini fesh eden POB – Kamu Gözetim Kurulu - yerine, Kamu Muhasebe Edilebilirlik –şeffaflık- Kurulu oluşturulmasına yönelik yasa teklifini açıklamıştır. Yeni Kurul, POB’a göre bazı üstünlükler taşımakta olup, Kurulda oy hakimiyeti denetim elemanı olmayanlarda olacak ve denetim mesleğinden gelen üyeler disiplin alanındaki işlemlerde yer almaya- caktırlar. Kurul mali açıdan özerk olacak ve denetim firmaları ile aynı zamanda FASB’nin finansmanına katkıda bulunan kamuya açık şirketler üzerine konulacak bir harç ile finanse edilecektir. Tasarıya göre Kurulun oniki üyesinden dokuzu meslek dışından üçü ise denetim elemanı olacaktır. Eski sistemde üç yılda bir yapılan gözden geçirmelerin yerini almak üzere en büyük on denetim firması için her yıl yapılacak teftiş getirilmektedir. Ancak bu

teftişler en az bir PAB elemanı tarafından nezaret edilmek üzere diğer denetim firmaları tarafından yürütüleceklerdir. Ancak bu yöntemin yine firmalararası birbirini kollama sürecine yol açmasından endişe edilmektedir.

Diğer taraftan küresel düzeyde finansal raporlama kurallarını belirlemek üzere kurulmuş olan IASB de –Uluslar arası Muhasebe Standartları Kurulu –finansal enstrümanların muhasebeleştirilmesine ilişkin standardı revize etme sürecini başlatmıştır. IASB tarafından tasarı olarak hazırlanmış olup, ilgili kuruluşların görüşlerine sunulmuş olan IAS 32 ve IAS 39, şirketlerin, değeri takriben 100 000 milyar Dolar olarak tahmin edilen finansal araçları kullanırken karşı, karşıya oldukları risklerin daha iyi bir şekilde açıklanmasını ve ölçümünü öngörüyor. Bilindiği gibi Enron geçen sene sonunda, hesaplarında daha önce açıklanmamış olan devasa boyuttaki borçlarının beyan edilmesi üzerine batmıştı.

IASB başkanı Sör David Tweedie, finansal araçlarla ilgili yeni standart taslaklarının başlıca unsurlarının Enron olayı ile gündeme gelen problemlere yönelik olduğunu belirtmektedir.

IAS 39, şirketlerin, bir özel amaçlı vasıta –faaliyet- ile ilgileri olmadığı yolunda iddia ortaya sürme olanaklarını dizginleyecek, sınırlayacaktır. Sör Tweedie, revizyon sonucu, borçlarını özel amaçlı bir vasıtaya satan ancak onların garantörlüğünü sürdüren bir şirketin bu işlemi bir satış olarak sınıflandıramayacağını belirtmektedir. Dolayısıyla şirket bu borç-

ları bilançosunda bir yükümlülük olarak gösterecektir. IAS aynı zamanda türevlerin ve diğer finansal araçların uygun değerle –fair value- ölçülmesini gerekli kılmaktadır.

IASB ile ilgili en önemli tartışma konusunu, hedge –riskin karşı yönde riskle kontrol edilmesi- muhasebesi kullanımı üzerinde getirdiği sınırlamalar oluşturmaktadır.

Diğer taraftan konu ile ilgili bir diğer gelişme de IFAC –Uluslar arası Muhasebe Standartları Federasyonu’nun, daha önce kurmuş olduğu Uluslar arası Denetim Uygulamaları Komitesi’nin yerini alacak olan IAASB’yi –Uluslar arası Denetim ve Güven- ce Standartları Kurulu’nı oluşturmuş olmasıdır. 1 Nisan tarihinden itibaren çalışmaya başlayan Kurul, uluslar arası denetim standartlarının belirlenmesi görevini üstlenecektir. Kurulun temel bir amacı tüm Dünyada denetim standartları arasında bir uyumun sağlanması olacaktır.

Bu alanda meydana gelen son önemli gelişme ise 7 Haziran tarihinde Avrupa Birliği’nin, kamuya açık şirketler için finansal raporlama amacıyla IAS’ları - Uluslar arası Muhasebe Standartları – benimsemiş olmasıdır. Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, 7 Haziran tarihinde Avrupa Komisyonu’nun bu doğrultudaki Tüzük tasarısını kabul etmiştir. Tüzük, 1 Ocak 2005’ten itibaren, IAS’ların ve IFRS’lerin –Uluslar arası Finansal Raporlama standartları – kullanılmasını öngörmekte olup, ulusal mevzuatlarda değişiklik yapılmaması halinde dahi, tüm üye ülkelerde bağlayıcı nitelik taşımaktadır.

Dünya ekonomisi

Büyüme sürecine girdi

Mayıs ayında açıklanan gözden geçirilmiş verilere göre ABD ekonomisi yılın ilk çeyreğinde yüzde 5,6 oranında büyüdü. İlk çeyrek için GSYİH büyümesi, daha önce yüzde 5,8 olarak açıklanmıştı. Gözden geçirilmiş verilerde, stok ve net ihracat kalemlerinin büyümeye olan katkılarının önceki tahmininde yer alan rakamlara göre daha yüksek olduğu görüldü. Açıklanan son verilere göre ABD ekonomisinde imalat sanayi endeksi Mayıs ayında 1,8 puanlık bir artış gösterdi. Nisan ayında 1,7 puanlık bir düşüş kaydeden söz konusu endeks, Mayıs ayındaki yükselişle 2000 yılı Mart ayından sonra en yüksek seviyesine ulaştı. Mayıs ayında tüketici güven endeksinde de iyileşme gözlemlendi. Büyümeye katkısı halen yüksek seyreden tüketim harcamalarının bu katkısını en azından kısa vadede de devam ettirmesi bekleniyor.

Japonya'da açıklanan son verilere göre büyüme sürecinin halen somutlaşmadığı görülmüyor. Nisan ayında sanayi üretimi tahmin edilen yüzde 0,8'lik büyümenin oldukça altında kalarak yüzde 0,2 oranında bir büyüme gösterdi. Japonya'da işsizlik oranı Nisan ayında yüzde 5,2 olarak gerçekleşti. Kapanan işyerleri sayısının hala artıyor olması nedeniyle işsizlik oranının yıl içerisinde daha da artabileceği tahmin ediliyor. Öte yandan, açıklanan veriler Japon firmalarının sermaye yatırımlarını

kesmeye devam ettiklerini göstermekte. Bu durum, büyüme sürecinin yavaş da olsa başladığı savının doğruluğuna kuşkuyla yaklaşılmamasına neden oldu. Büyümenin en önemli unsuru olması beklenen ihracatın hız kaybetmemesi için Japon merkez bankasının yen'in değerine müdahale ettiği Mayıs ayı içerisinde yapılan bir açıklamayla Japon yetkililerince onaylandı. Büyüme süreci tartışmalarının yanı sıra, artan kamu borcunun ve yapısal sorunlara ilişkin çözüm gayretlerinin Japon ekonomisi için önemli başlıklar olmaya devam etti.

Avrupa Para Birliği üyesi ülkelerdeki gelişmeler

Euro alanı yılın ilk çeyreğinde yüzde 0,2 oldukça düşük bir oranda büyüme kaydetti. Büyümenin yurtiçi talep bileşenin daralırken ihracattaki artışın bu etkiyi dengelediği görüldü. İlk çeyrekteki büyüme rakamı oldukça düşük olmasına rağmen Mart ayında artan perakende satışlarının çeyrek içerisinde büyümenin güçlendiğine işaret ettiği düşünülmekte. Bu düşüncüyü destekleyen bir diğer kanıt ise Mayıs ayında hem tüketici hem de üretici güven endekslerinde gözlenen iyileşmeler. Euro alanı için bir diğer önemli konu olan enflasyon oranı, Nisan ayında da fazla değişmeyerek yüzde 2,4 olarak gerçekleşti. Henüz ayrıntıları açıklanmayan Mayıs enflasyonunun ise yüzde 2 oranında gerçekleşeceği tah-

min ediliyor. Mayıs ayında tüketici enflasyonunda görülen düşmeye rağmen çekirdek enflasyon oranları hala yüksek seviyelerini koruduğu gözlemlendi.

Gelişmekte olan piyasalardaki gelişmeler

Asya ülkelerinin büyüme beklentileri henüz yeterince hız kazanmamış olan ABD ekonomisinin toparlanma sürecine bağlı gözükmekte. ABD'deki toparlanma sürecinin, son verilere bakıldığında, bölge ekonomileri üzerindeki etkisini belirgin şekilde göstermeye başladığı görülmekte. Japon yeninin değerindeki değişimler de Asya ülkelerinin büyüme sürecinde önemli bir rol oynamakta. Japonya'nın hem büyük bir ticaret ortağı hem de ihracat pazarlarında önemli bir rakipleri olması nedeniyle yenin değeri bu ülkeleri yakından ilgilendirmekte. Japon merkez bankasının ihracatın gelişimini olumsuz yönde etkilememesi için yenin değerlendirilmesine izin vermeme eğiliminde olması bölge ülkelerini olumsuz etkileyebilecek bir faktör olabilecek. Endonezya yılın ilk çeyreğinde beklentilerin altında olmakla beraber yüzde 2,4'lük bir büyüme kaydetti. Malezya ekonomisinin artan ihracatla birlikte yılın ilk çeyreğinde yüzde 1 oranında büyüdüğü tahmin ediliyor. Nisan ayında da ciddi oranda artış kaydeden ihracat rakamları Malezya'nın toparlanma sürecinin somutlaştığı-

nı gösteriyor. Bölge ülkelerinden geçen yıl yüzde 3,4 oranında büyüyen Filipinliler'in ise 2002 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,2 oranında büyüdüğü açıklandı. Filipinli'lerin Nisan ayı ihracatında görülen rekor artış yıl içerisinde daha olumlu büyüme rakamlarına ulaşabileceğini göstermekte. İhracattaki artışın ekonomik büyüme üzerinde etkisini belirgin olarak göstermiş olduğu ülkelerden Singapur ve Tayland'da yıl içinde gerçekleşen büyümenin daha önceden yapılan tahminlerin üzerine çıkabileceği belirtilmekte.

Yılın ilk çeyreğinde GSYİH'nın geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 0,7 oranında daraldığı Brezilya'da, Nisan ayında sanayi üretim endeksi yüzde 6 oranında artmış ve böylece uzun süreden beri devam eden olumsuz eğilimini tersine çevirdi. İlk çeyrekteki daralmada yüksek faizler önemli bir rol oynamıştı. Faiz oranlarının 2002 yılında ciddi miktarda düşmediği göz önüne alınırsa, sanayi üretimindeki artışın büyüme sürecinin ilk işareti olarak algılanmasının çok doğru olmadığı düşünülmekte. Bölge ülkelerinden Venezuela'nın yılın ilk çeyreğinde geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 4,2 oranında daraldığı açıklanmıştı. Daralma daha çok devalüasyon ve ülkede yaşanan politik bunalımın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Ekonomik krizin etkilerini azaltmadan sürdürdüğü Arjantin'de, Devlet Başkanı, IMF yardımı için gereken koşulları kısa sürede yerine getireceklerini açıkladı. Arjantin'de krizle birlikte mevduat çekimine kısıtlamalar getirilen uygulamanın önümüzdeki günlerde kaldırılması planlanmakta. Bu düzenlemenin sonuçları Arjantin ekonomisinin seyri konusunda oldukça kritik bir öneme sahip bulunuyor.

AB'de işsizlik oranı yükseliyor

AB üyesi 15 ülkede işsizlik ortalama-

ması, Nisan ayı sonu itibarıyla yüzde 7,6 olarak belirlendi. AB'de, 13,3 milyon kişinin işsiz olduğu duyuruldu.

AB istatistik kurumu Eurostat'ın verilerine göre, ortak para birimi alanı Euroland'daki 12 ülkede ortalama işsizlik oranı da artarak yüzde 8,3'e ulaştı. Eurostat, bazı AB ülkelerindeki işsizlik oranlarını şöyle yansıttı: Lüksemburg yüzde 2,2, Hollanda yüzde 2,7, Avusturya yüzde 4, Danimarka yüzde 4,1, İrlanda ve Portekiz yüzde 4,4, İsveç yüzde 5,3, Belçika yüzde 6,8, Almanya yüzde 8,1, Finlandiya yüzde 9,1 ve Fransa yüzde 9,2, İspanya yüzde 11,3. Eurostat, aynı dönemde, ABD'de işsizlik oranını yüzde 6,1, Japonya'da ise yüzde 5,2 olduğunu belirtti.

Euro Bölgesi, Nisan ayı üretici fiyatları endeksinin aylık bazda yüzde 0,3 oranında arttığı bildirildi. Açıklanan verilere göre, söz konusu dönemde Avrupa Birliği'nde de üretici fiyatları yüzde 0,3 oranında yükseldi.

Söz konusu dönemde Euro Bölgesi ve Avrupa Birliği'nde üretici fiyatlarındaki yıllık artış sırasıyla yüzde 0,7 ve yüzde 0,6 oranında gerçekleşti. Ülke bazında değerlendirildiğinde, üretici fiyatlarındaki en büyük artış yüzde 3,4 ile Portekiz'de gerçekleşti. Üretici fiyatlarındaki artış Hollanda, İspanya, İsveç ve Fransa'da sırasıyla yüzde 1, yüzde 0,7, yüzde 0,6 ve yüzde 0,4 oranında artarken, Belçika ve Almanya'da yüzde 0,1 oranında yükseldi.

AB'de tarım sübvansiyonlarına devam

Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları, AB adayı ülkelerdeki çiftçilere sübvansiyonlar yerine doğrudan para yardımı yapılması konusunda anlaşmaya varamadı.

AB Dışişleri Bakanlarının Lük-

semburg'daki toplantısında beklenen kararın alınamamasında, bu yıl içinde genel seçimlerin yapılacağı Almanya'nın, doğrudan ödemeye gösterdiği muhalefet etkili oldu. AB kaynakları, aday ülke çiftçilerine doğrudan para yardımı yapılması konusunun Aralık ayında yapılacak Kopenhag zirvesinden önce bir daha gündeme gelmeyeceğini belirtiyor.

AB aday ülkelerde milyonlarca çiftçi ailesinin kaderini etkileyen bu kararsızlığın aday ülkelerle birlik arasındaki tam üyelet görüşmelerinde önemli gecikmelere yol açacağı kaydediliyor.

Çelik savaşı giderek kızışıyor

ABD'nin, çelik ithalatında gömrük vergilerini yüzde 30'a varan oranda artırma kararının ardından, ABD-AB arasında başlayan çelik savaşları giderek şiddetleniyor. Biraraya gelen Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları, Bush yönetiminin kararına misilleme olarak, tişörtten portakal suyuna kadar birçok Amerikan ürününe yaptırım kararı aldı.

ABD, çelik sektöründeki sınırlama kararı nedeniyle, AB'nin doğacak zararını karşılamak zorunda. Aksi halde, AB'nin bu ülkenin birçok ürününe uygulayacağı yaptırım kararı bir ay içinde yürürlüğe girecek. Washington'un Brüksel'in zararını karşılamayı reddetmesi durumunda, toplam 377 milyon dolar değerindeki birçok Amerikan ürününe yüzde 100'e varan oranda gömrük tarifesi uygulanacak.

AB, diğer taraftan da baskısını artırmak üzere Bush yönetimini, Dünya Ticaret Örgütü'ne şikayet etti. AB, ayrıca, hangi Amerikan ürünlerine misilleme yapacağına ilişkin bir listeyi Haziran ayında Dünya Ticaret Örgütü'ne iletti. AB'nin icra organı komisyon ise, çelik anlaşmazlığı konusunda Temmuz'da rapor hazırlayacak.

Vergi İstatistikleri

İLLER İTİBARIYLA GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ (1) 2001 YILI ARALIK SONU İTİBARIYLA (MİLYON TL.)					
SIRA NO	İLLER	BRÜT (2) TAHAKKUK	BRÜT (2) TAHSİLAT	TAHSİLAT NİSPETİ (3)	HERBİR İL'İN TOP.TAH. İÇİNDEKİ (3) PAYI (%)
1	ADANA	578.145.548	479.829.725	82.99	1.05
2	ADİYAMAN	40.332.599	33.716.267	83.60	0.07
3	AFYON	94.435.364	75.939.981	80.41	0.17
4	AGRI	31.727.434	29.887.784	94.20	0.07
5	AMASYA	41.886.510	38.354.520	91.57	0.08
6	ANKARA	8.911.974.805	8.408.499.973	94.35	18.46
7	ANTALYA	507.597.197	434.309.656	85.56	0.95
8	ARTVIN	37.411.601	32.306.642	86.35	0.07
9	AYDIN	180.346.861	160.413.272	88.95	0.35
10	BALIKESİR	311.928.832	270.342.925	86.67	0.59
11	BİLECİK	46.935.591	31.435.910	66.98	0.07
12	BİNGÖL	10.494.189	8.874.589	84.57	0.02
13	BITLİS	13.941.243	12.637.823	90.65	0.03
14	BOLU	93.378.598	40.806.580	43.70	0.09
15	BURDUR	38.547.331	35.302.017	91.58	0.08
16	BURSA	1.259.277.121	1.091.885.508	86.71	2.40
17	ÇANAKKALE	99.656.888	85.218.532	85.51	0.19
18	ÇANKIRI	18.819.612	17.074.332	90.73	0.04
19	ÇORUM	63.370.916	54.893.020	86.62	0.12
20	DENİZLİ	267.448.498	222.034.240	83.02	0.49
21	DIYARBAKIR	100.343.024	85.929.751	85.64	0.19
22	EDİRNE	107.420.067	97.560.030	90.82	0.21
23	ELAZIG	75.259.468	67.863.049	90.17	0.15
24	ERZİNCAN	27.923.933	24.073.186	86.21	0.05
25	ERZURUM	88.098.737	74.228.791	84.26	0.16
26	ESKİŞEHİR	239.718.824	218.592.563	91.19	0.48
27	GAZİANTEP	246.045.048	208.250.880	84.64	0.46
28	GİRESUN	58.818.457	51.988.647	88.39	0.11
29	GÜMÜŞHANE	9.551.485	8.440.839	88.37	0.02
30	HAKKARİ	8.540.476	7.461.973	87.37	0.02
31	HATAY	438.042.510	399.153.082	91.12	0.88
32	ISPARTA	88.904.289	80.954.945	91.06	0.18
33	İÇEL	607.373.432	568.146.367	93.54	1.25
34	İSTANBUL	20.585.227.035	18.884.840.626	91.74	41.47
35	İZMİR	3.016.411.926	2.695.527.387	89.36	5.92
36	KARS	22.201.536	19.090.109	85.99	0.04
37	KASTAMONU	58.789.174	51.907.004	88.29	0.11
38	KAYSERİ	266.841.496	240.981.178	90.31	0.53
39	KIRKLARELİ	117.386.962	87.364.152	74.42	0.19
40	KİRSEHİR	26.139.870	23.246.553	88.93	0.05
41	KOCAELİ	7.077.295.505	6.859.061.247	96.92	15.06
42	KONYA	331.746.128	279.890.620	84.37	0.61
43	KUTAHYA	104.646.166	90.759.443	86.73	0.20
44	MALATYA	88.538.685	75.207.737	84.94	0.17
45	MANİSA	263.710.015	233.006.748	88.36	0.51
46	K.MARAŞ	128.329.988	110.877.354	86.40	0.24
47	MARDİN	42.579.820	35.709.562	83.86	0.08
48	MUGLA	238.333.871	199.525.581	83.72	0.44
49	MUŞ	14.465.578	11.841.448	81.86	0.03
50	NEVŞEHİR	35.898.736	30.348.104	84.54	0.07
51	NİĞDE	43.667.044	39.319.196	90.04	0.09
52	ORDU	91.492.277	79.561.699	86.96	0.17
53	RİZE	82.747.732	77.046.119	93.11	0.17
54	SAKARYA	261.903.634	103.310.957	39.45	0.23
55	SAMSUN	268.642.919	247.161.458	92.00	0.54
56	SIĞIR	13.273.571	11.896.404	89.62	0.03
57	SİNOP	24.016.484	21.937.642	91.34	0.05
58	SİVAS	94.910.271	71.336.297	75.16	0.16
59	TEKİRDAĞ	408.567.853	366.316.596	89.66	0.80
60	TOKAT	55.578.840	50.653.840	91.14	0.11
61	TRABZON	139.984.804	126.611.753	90.45	0.28
62	TUNCELİ	10.477.703	10.151.507	96.89	0.02
63	Ş.URFA	89.019.349	74.788.241	84.01	0.16
64	UŞAK	53.106.493	48.002.113	90.39	0.11
65	VAN	51.844.971	46.937.510	90.53	0.10
66	YOZGAT	48.233.502	38.968.184	80.79	0.09
67	ZONGULDAK	294.858.282	247.082.878	83.80	0.54
68	AKSARAY	40.492.990	35.311.009	87.20	0.08
69	BAYBURT	5.504.681	4.871.533	88.50	0.01
70	KARAMAN	24.759.177	21.485.160	86.78	0.05
71	KIRIKKALE	81.619.360	77.668.878	95.16	0.17
72	BATMAN	31.347.272	27.784.442	88.63	0.06
73	ŞIRNAK	119.365.566	115.393.769	96.67	0.25
74	BARTIN	27.082.056	23.396.125	86.39	0.05
75	ARDAHAN	8.019.440	7.148.875	89.14	0.02
76	İĞDIR	37.512.804	27.517.766	73.36	0.06
77	YALOVA	64.012.745	53.834.736	84.10	0.12
78	KARABÜK	53.419.200	37.432.796	70.07	0.08
79	KİLİS	7.799.293	6.617.451	84.85	0.01
80	OSMANİYE	31.441.921	27.129.001	86.28	0.06
81	DÜZCE	71.498.001	26.295.091	36.78	0.06
	TOPLAM	49.798.439.214	45.538.561.278	91.45	100.00

KAYNAK : Gelirler Genel Müdürlüğü

NOT : (1) Rakamlara Askeri , Mülki ve Gümrük Saymanlıkları Dahildir.
 (2) Rakamlar Brüt Olup , Mahalli İdare Pay ve Fonlar Ayrılmamış Tutarlardır.
 (3) Parantez İçindeki Rakamlar O İl'in 81 İl İçerisindeki İlgili Sütündeki Başarı Sırasını Göstermektedir.

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Mayıs (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2002 Yılı Bütçe Hedefi
	2001	2002	Artış (%)		
Gelirler	19.325	29.867	54.5	5.5	71.218
Genel Bütçe Gelirleri	19.053	29.405	54.3	5.5	70.918
Vergi Gelirleri	13.483	21.037	56.0	6.8	57.911
Gelirden Alınan Vergiler	5.786	6.967	20.4	-17.8	19.027
Gelir Vergisi	4.413	4.963	12.5	-23.3	15.401
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	94	148	57.4	7.5	
Kurumlar Vergisi	1.106	1.971	78.2	16.1	3.595
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	866	1.608	85.7	27.4	
Servetten Alınan Vergiler	213	341	60.1	9.6	695
Motorlu Taşıtlar Vergisi	200	328	64.0	12.3	669
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	5.718	10.526	84.1	26.0	28.625
Dahilde Alınan KDV	2.211	4.099	85.4	26.7	10.608
Taşıt Alım Vergisi	91	104	14.3	-21.9	490
Akaryakıt Tüketim Vergisi	1.468	3.811	159.6	77.4	10.509
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	783	430	-45.1	-62.3	1.588
Özel İletişim Vergisi	196	302	54.1	5.5	975
Özel İşlem Vergisi	126	213	69.0	15.7	465
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	1.766	3.202	81.3	24.0	9.560
İthalde Alınan KDV	1.626	2.973	82.8	25.3	8.892
Vergi Dışı Normal Gelirler	4.045	5.866	45.0	-0.7	7.007
Katma Bütçe Öz Gelirleri	272	462	69.8	16.4	300

*Hesaplamada TÜFE % 46,2 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

GSMH	2002 (Q1)	2001	2000	1999	1998	1997
GSMH (Cari fiyatlarla ABD Doları)	31.533	179.480	199.986	185.266	206.559	192.376
GSMH (1987 fiyatlarıyla Milyar TL)	22.670	107.911	119.145	112.044	119.303	114.874
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	0.7	-9.4	6.3	-6.1	3.9	8.3
Kişi başına GSMH (ABD Doları)		2.160	2.948	2.880	3.255	3.079
Sanayi Üretim İndeksi - Toplam Sanayi	102	92	101	95.7	100.9	100
- İmalat Sanayi	100	89.6	99.4	99.7	100	89.2
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	7.727	31.340	27.775	26.587	26.974	26.261
Toplam ithalat (Milyon/Dolar)	9.675	41.39	44.503	40.671	45.921	48.559
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-1.948	-10.059	-26.728	-14.084	-18.947	-22.298
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	75.9	75.7	51.0	65.4	58.7	54.1
İşsizlik Oranı (%)	11.8	8.5	6.6	7.7	6.8	6.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	123.290	122.157	36.421	22.920	11.612	6.683
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	117.538	115.110	118.615	102.120	96.313	84.182
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	95	3.314	-9.819	-1.360	1.984	-2.638

	2002		2001		2000
(Milyar TL)	14 Haziran	07 Haziran	28 Aralık	15 Haziran	26 Aralık
Emisyon	6.683827	6.099.651	5.328.876	4.479.395	3.772.411
Para Arzı					
- M1	11.480.573	11.182.086	11.073.270	9.576.464	8.209.624
- M2	51.958.735	50.620.486	46.985.987	40.800.015	32.812.563
- M3	54.762.626	53.189.844	50.587.717	43.496.726	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	48.727.928	46.978.518	44.921.682	38.568.003	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	34.587.232	34.296.706	31.291.397	27.505.250	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	3.128.007	2.846.696	3.170.598	3.623.850	2.939.556
- Vadeli Ticari	5.890.930	5.141.694	4.621.320	3.718.301	3.591.241
- Vadesiz Ticari	2.783.327	2.632.622	3.100.924	1.943.521	2.054.864
- Resmi Mevduat	2.338.432	2.060.800	2.737.446	1.777.081	1.256.923
Kredi Stoku	37.609.098	36.074.430	34.796.973	31.496.666	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	36.859.098	35.324.430	34.046.973	31.493.611	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	753.055	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	70.292.654	69.459.459	44.301.618	49.451.852	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Haziran 2002** - 4759 Sosyal Sigortalar Kanunu, Tanım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 12 Haziran 2002** - 4760 Özel Tüketim Vergisi Kanunu
- 18 Haziran 2002** - Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Değerleme Hizmeti Verecek Şirketlere ve Bu Şirketlerin Kurulca Listeye Alınmalarına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI-II, No:36)
- 19 Haziran 2002** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:306)
- 22 Haziran 2002** - 2003 Yılı Bütçe Çağrısı
- 22 Haziran 2002** - Reklam Gelirleri Ust Kurul Payı Genel Tebliği (Seri No:9)
- 22 Haziran 2002** - 4761 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Mükerrer** - Muhasebe Uygulama Yönetmeliği
- Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 1 Sayılı Tebliğ Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 2 Sayılı Tebliğ Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 3 Sayılı Tebliğ Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 4 Sayılı Tebliğ Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 5 Sayılı Tebliğ Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuyla Yaptığı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 6 Sayılı Tebliğ Banka Birleşme ve Devirleri İle Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 7 Sayılı Tebliğ Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 8 Sayılı Tebliğ Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 9 Sayılı Tebliğ Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Dipnotlarda Açıklanması Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 10 Sayılı Tebliğ Banka Çalışanlarının Haklarının Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 11 Sayılı Tebliğ Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 12 Sayılı Tebliğ Dönem Net Kar/Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Yapılan Değişikliklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 13 Sayılı Tebliğ Bilanço Tarihinden Sonra Ortaya Çıkan Hususların Muhasebeleştirilmesi Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 14 Sayılı Tebliğ Mali Tabloların Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 15 Sayılı Tebliğ Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı Hakkında Tebliğ
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 16 Sayılı Tebliğ Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı
 - Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 17 Sayılı Tebliğ Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı
 - Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ
- 26 Haziran 2002** - Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Sıra No:76)
- 27 Haziran 2002** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:307)
- 28 Haziran 2002** - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No:261)
- 28 Haziran 2002** - Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı (No:2002/1)

29 Haziran 2002

- Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı (No:2002/2)
- 2002/4369 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının 8 Numaralı Bendinde Yer Alan Ödemelerden Yapılacak Vergi Tevkifatı Hakkında Karar
- 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Yaz Okulu-Tezsiz Yüksek Lisans Programları) (Sıra No:11)
- Aracı Kurumların Sermayelerine ve Sermaye Yeterliliğine İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No:56)
- Sermaye Piyasası Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik Hükümlerine Göre Sürekli ve Sınırlı Denetlemeye Tabi Ortaklıklar ve Kuruluşların Belirlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri:X, No:18)

Vergi Takvimi

- 08.07.2002** Haziran 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 08.07.2002** Haziran 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.07.2002** 16-30 Haziran Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.07.2002** Haziran 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 22.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödemesi
- 22.07.2002** Haziran 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 22.07.2002** Haziran 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 22.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 22.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödemesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Sair Şarap ve Biralara İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Her Türlü İspirtolar ve Füzel Yağından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Oyun Kağıtlarından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Nisan-Mayıs-Haziran 2002 Dönemine Ait Basit Usul KDV Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkolsüz İçeceklerden Alınan Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkollü İçkilere İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** Haziran 2002 Dönemine ait Röntgen Filmlerinden Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** 1-15 Temmuz Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.07.2002** 2001 Vergilendirme Dönemi A, B, C Bildirimlerinin Verilmesi
- 31.07.2002** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi
- 31.07.2002** Gelir Vergisi (Gayri Menkul Sermaye İratları) 3.Taksit Ödemesi
- 31.07.2002** GVK Madde 94/6-b'ye Göre Yapılan Stopajın 2.Taksit Ödemesi
- 31.07.2002** Motorlu Taşıtlar Vergisi 2.Taksit Ödemesi
- 31.07.2002** Kurumlar Vergisi 2.Taksit Ödemesi

Haziran 2002 Kronoloji

01 Haziran Sağlık sorunları nedeniyle 4 Mayıs'tan bu yana Başbakanlık'taki mesaisine başlayamayan Başbakan Ecevit, eleştiriler üzerine bir yazılı açıklama yaparak görevimin başındayım dedi.

02 Haziran Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer resmi temaslarda bulunmak üzere Moğolistan'a gitti.

03 Haziran İsrail Filistin mülteci kamplarını kuşatmaya alarak, çok sayıda Filistinli'yi gözaltına aldı.

04 Haziran RTÜK Başkanlığına Fatih Karaca seçildi.

05 Haziran 175 sivil toplum örgütü ve kuruluş temsilcisi yayınladıkları bir deklarasyonla "Türkiye'nin yeri AB'dir. Kaybedecek zaman yoktur" mesajı verdi.

06 Haziran AK Parti lideri Tayyip Erdoğan hakkında malvarlığının kaynağını açıklayamadığı için 5 yıl 10 ay hapis istemiyle dava açıldı.

07 Haziran Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in başkanlık ettiği Çankaya Köşkü'ndeki zirvede AB ile ilgili politikalar görüşüldü. Ecevit'in rahatsızlığı nedeniyle DSP adına toplantıya Genel Sekreter Hasan Gülay katıldı. DYP Genel Başkanı Çiller toplantıya katılmadı.

08 Haziran Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti siyasi belirsizliklerin ekonomiyi etkilediğini söyledi.

09 Haziran 12 gün sonra basının önüne çıkan Başbakan Bülent Ecevit, görevimin başındayım, sağlığım düzeliyor açıklaması yaptı.

10 Haziran İlk kez Başbakan Ecevit'in katılmadığı Bakanlar Kurulu toplantısında erken seçimin ekonomiye etkileri konuşuldu.

11 Haziran Yapı Kredi Bankası, Pamukbank ile birleşmek amacıyla BDDK'ya başvuru yaptı. Siyasi belirsizlikler para piyasalarını sarsmaya başladı. Dolar ve faiz yükseldi, borsa düştü.

12 Haziran Devlet Bakanı Kemal Derviş, belirsizliğin uzaması durumunda Türkiye'nin dengelerinde ciddi rahatsızlıkların olabileceğini söyledi.

13 Haziran Türkiye, Çin'i 3-0 yenerek Dünya Kupasında ikinci tura kaldı.

14 Haziran BDDK tarafından denetimden geçirilen ve ilk kez enflasyon muhasebesine göre düzenlenen 2001 yılı banka bilançoları açıklandı.

15 Haziran İsrail, Batı Şeria'yı elektrikli teller ve duvarlarla çevirmek üzere çalışmalara başladı.

16 Haziran Fransa'da seçimleri merkez sağ partiler kazandı.

17 Haziran Devlet Bakanı Kemal Derviş ve ekonomi bürokratları Başbakan Ecevit'i ziyaret ederek siyasi belirsizliğin yol açtığı sorunlar konusunda bilgi verdiler.

18 Haziran Dünya Kupasında ev sahibi Japonya'yı 1-0 yenen Türkiye çeyrek finale yükseldi. Filistin'li intahar bombacısı Kudüs'te bindiği otobüsü havaya uçurdu. 19 kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

19 Haziran TMSF, 2 milyar dolar sermaye açığı olan ve 2,5 milyar dolar grup kredisi kullandıran Pamukbank'a el koydu. Çukurova Grubu'na ait Yapı Kredi'nin yönetimine Fon'dan iki kişi getirildi. Çukurova Grubu'nun patronu Karamehmet dünyada en zengin Türk olarak tanınıyordu.

20 Haziran Türk Birliği, Afganistan'daki Güvenlik Destek Gücü'nün komutasını resmen devraldı.

21 Haziran Yapı Kredi Bankası 815 trilyon zarar açıkladı.

22 Haziran Dünya Kupasında Türkiye Senegal'i 1-0 yenerek yarı finale yükseldi. İran'da 6 büyüklüğündeki depremde 500 kişi hayatını kaybetti.

23 Haziran Dünya Bankası verilerine göre, Türkiye son yirmi yılda AB'ye üye olan Yunanistan ile İspanya'dan daha hızlı büyüdü ancak nüfus artışına yenildi.

24 Haziran Ortadoğu Planı'nı açıklayan Bush, Arafat'sız bir Filistin karşılığında her türlü siyasi ve ekonomik yardım yapma vaadinde bulundu.

25 Haziran DSP'li 9 milletvekili basın toplantısı düzenleyerek, DSP'nin hem örgüt, hem de yerel yönetimler ve TBMM zeminlerinde Ecevit'siz yaşama geçmesini istedi.

26 Haziran İsrail askerleri Batı Şeria'daki sekiz Filistin kentinden yedisini işgal edip sokağa çıkma yasağı ilan etti. Türk Milli Futbol Takımı Dünya Kupa'sı yarı final maçında Brezilya'ya 1-0 yenildi.

27 Haziran Başbakan Bülent Ecevit Meclis'e gelerek DSP Grubunda konuştu, ufukta seçim var diyen Ecevit hem siyaseti hem de ekonomiyi hareketlendirdi. Daha sonra erken seçim sözüyle 2004'ü kastettiğini söyledi.

28 Haziran IMF İcra Direktörleri Kurulu 2'nci gözden geçirmeyi onaylayarak 1.1 milyar dolarlık krediyi serbest bıraktı

29 Haziran Dünya futbol şampiyonasında Kore'yi 3-2 yenen Türk Milli Takımı Dünya üçüncüsü oldu.

30 Haziran DİE GSMH'nin yılın ilk üç ayında yüzde 0,7 büyüdüğünü açıkladı. Almanya'yı 2-0 yenen Brezilya futbolda Dünya şampiyonu oldu.